

VALTION METSÄTALOUS
LIIKEYRITYKSENÄ.

A. K. CAJANDER.

HELSINKI 1921.
VALTIONEUVOSTON KIRJAPAINO.

Metsätieteellisen Seuran vuosikokouksessa v. 1920 oli minulla tilaisuus pitää esitelmä valtion metsätaloustulojen kohottamisesta, mikä esitelmä on Seuran pöytäkirjoissa painettuna. Monet seikat ovat tehneet toivottavaksi julkaista sama esitelmä nyttemmin, jonkun verran muuttuneissa olosuhteissa, tuntuvasti laajennettuna sekä tilastotiedoilla täydennettynä.

Niille lukuisille metsähallituksen varsinkin liikeosaston virkamiehille, jotka ovat minulle apuaan antaneet, pyydän lausua kiitokseni.

Helsingissä, helmikuun 12 p:nä 1921.

A. K. Cajander.

Valtion metsätalous liikeyrityksenä.

Viime vuosina, jolloin valtion menot monenlaisista eri syistä ovat kasvamistaan kasvaneet ja jolloin niiden peittämiseksi on täytynyt kansalaisten verokuormaa yhä vain lisätä, on entistä luonnollisempaan esiintynyt vaatimus, että valtion tulee metsistään, suurimmasta omaisuudestaan, saada mahdollisimman runsaat tulot. Saattaa näin ollen olla paikallaan selvittää, mitä edellytyksiä on olemassa valtion metsätaloustulojen kohottamiseksi, jolloin samalla on kosketettava valtion koko metsätaloudellista liiketoimintaa yleensä.

Talouden tähänastinen tulos.

Valtion metsätalouden rahallinen tulos on alempana lueteltuina vuosina ollut seuraava:

	Tulot:		Menot:		Säästö:
v.	Smk.		Smk.	Smk.	
1861		101,283		364,955	— 263,672
„ 1870	„	204,848	„	427,796	„ — 222,948
„ 1880	„	986,751	„	677,965	„ 308,786
„ 1890	„	2,166,640	„	782,534	„ 1,384,106
„ 1895	„	2,638,341	„	846,617	„ 1,791,724
„ 1900	„	4,898,004	„	957,692	„ 3,940,312
„ 1905	„	4,815,500	„	1,777,194	„ 3,038,306
„ 1910	„	12,715,867	„	4,366,084	„ 8,349,783
„ 1913	„	15,723,482	„	5,723,313	„ 10,000,169
„ 1914	„	15,796,138	„	5,806,637	„ 9,989,500
„ 1915	„	11,105,909	„	5,743,069	„ 5,362,840
„ 1916	„	21,859,097	„	14,032,208	„ 7,826,889
„ 1917	„	44,821,443	„	32,165,328	„ 12,656,115
„ 1918	„	30,109,653	„	19,821,749	„ 10,287,904
„ 1919	„	66,360,072	„	32,632,586	„ 33,727,486
„ 1920 n.	„	136,000,000 n.	„	65,000,000 n.	„ 71,000,000

Valtion maiden sijaitsevaisuus ja laatu.

Kun tarkastaa ylempänä esitettyjä numeroja, ei huomio saata olla kiintymättä siihen seikkaan, että valtion metsätalous ensimmäisinä vuosikymmeninä — oikeastaan yhtä poikkeusvuotta (1863) lukuunottamatta aina vuoteen 1872 asti, sekä sitten uudelleen vv. 1876, 1877 ja 1879 — tuotti tappiota ja että sen taloudellinen tulos seuraavinakin vuosikymmeninä oli sangen epätydyttävä. Tähän ilmiöön antaa kuitenkin selityksen valtionmaiden valtavan pääosan hyvin epäedullinen sijaitsevaisuus. Varsinaiset valtionmetsät sijaitsevat nimittäin suunnilleen $\frac{4}{5}$:ksi Oulun läänissä, vieläpä lähes puoleksi napapiirinkin pohjoispuolella, ja jäljellä olevat $\frac{1}{5}$ ovat etupäässä päävedenjakajilla, kaukana valtavesistöiltä. Niinkauankuin yksityisillä oli metsissään runsaat puuvarastot, ei puunostajilla ollut syytä mainittavasti ostella puita etäisistä valtionmetsistä, ja mikäli he ostivat, olivat heidän tarjoomansa hinnat alhaisia; valtion metsätulot jäivät niissä oloissa vähäisiksi, ja kun hallintokoneisto kuitenkin maksoi, jäi talouden tulos negatiiviseksi. Vielä nytkin, jolloin, teollisuuslaitosten luvun yhä lisääntyä ja entisten tehdasten suurennuttua, puun kysyntä on paljon lisääntynyt ja yksityismetsävarastojen vähenyntyä aivan yleisesti ulottunut valtionmetsiin, vaikuttaa kuitenkin sama näiden metsien epäedullinen sijaitsevaisuus peräti epäedullisesti tulokseen, vieläpä kahdellakin eri tavalla: kuljetuskustannuksehan lisääntyvät matkan pituuden mukaan ja työkustannukset yksiköltäkin lisääntyvät muonitus- y. m. vaikeuksien takia kaukaisilla saloilla. Esimerkkinä sijaitsevaisuuden vaikutuksesta metsän kauppahintaan mainittakoon, että erään (oikeastaan Iin tarkastuspiirissä olevan) leimikon keskirunkohinta laskettiin olevan, jos se sijaitsi Kemian hoitoalueen I vartiopiirissä, Smk. 19:44, määrättyssä osassa Luiron hoitoaluetta Smk. 9:39 sekä Sallan hoitoalueessa — Smk. —:39; viimeainitulta seudulta ei selasta leimikkoa siis kannattaisi ilmaiseksikaan ottaa. Jos sama leimikko sijaitsi esim. Hattulassa, 1 km. vetomatalla, voitaisiin sille samojen perusteiden mukaan laskea hintaa Smk. 31:65. Tässä epäedullisessa sijaitsevaisuudessa on pääsyy valtion metsätalouden epäsuotuisaan tulokseen.

Varsinkin mikäli valtionmetsäin, pääasiallisesti luonnon kasvattamat puuvarastot tulevat hakatuiksi ja hakkuissa on turvauttava niiden sijalle kasvaneisiin, tulee eräs toinen seikka yhä tuntuvammin vaikeuttamaan hyvän taloudellisen tuloksen saavuttamista: valtion metsämaat ovat keskimääräiseltä laadultaan

paljon huonommat kuin yksityismaat. Tämä selviää m. m. seuraavista numeroista:

	Peltoa ja niittyä	Kasvullista metsämaata	Vähempikas- vuista ja joutomaata
Yksityismailla	14.70 %	59.52 %	25.78 %
Valtion metsämailla	0.83 „	45.08 „	54.09 „

Vähempikasvuisten ja joutomaiden tavattoman suuri osuus — 54.09 %, josta arviolta lähes $\frac{2}{3}$ lankeaa joutomaiden osalle — on siis erinomaisen silmäänpistävä ominaisuus valtionmailla, mutta on tämän luvun suuruus hyvin ymmärrettävissä, kun ottaa huomioon jo ylempänä mainitun tosiasian, että puolet valtionmaista sijaitsee napapiirin pohjoispuolella, jotapaitsi valtionmaat ovat kovasti soistuneita; valtionmaiden suoprosentti (45.4) on nimittäin melkein kaksi kertaa niin suuri kuin yksityismaiden (24.2). Jos kasvullisista metsämaista olisi olemassa yksityiskohtaista tilastoa, olisi helppo osoittaa, että valtion „kasvullisetkin” metsämaat ovat keskimäärin paljon huonompia kuin yksityisten. Esimerkkinä mainittakoon vain, että Savon ja Karjalan valtionmailla on parasta ynnä parhaanpuoleista metsämaata vain 8 $\frac{1}{2}$ %, prosentin samojen maakuntien yksityismailla ollessa 23 %. Että Pohjois-Suomen „kasvullisia” metsämaita ei voida verratakaan kasvullisiin metsämaihin Suomen eteläpuoliskossa, missä yksityisomistuksen pääosa sijaitsee, on sanomattakin selvää. Valtionmaiden puuaineen tuottoa on näin ollen mahdotonta saada edes puoleksikaan siitä, mitä yksityismaat keskimäärin samalla pinta-alalla tuottavat, ja tämänkin yksikköhinnat jäävät valtionmaiden jo mainitun huonon sijaitsevaisuuden takia alle puolen yksityismetsäin puuston keskimääräisestä yksikköhinnasta.

Syynä valtionmaiden epäedullisuuteen on luonnollisesti se, että asutus kaikkina aikoina on ottanut haltuunsa edullisimmin sijaitsevat viljavimmat maat, ja koska maiden viljavuuskin, kuten viime vuosien metsätieteelliset tutkimukset ovat epäamättömästi osoittaneet, huononee, ei ainoastaan etelästä pohjoiseen mentäessä, vaan myöskin päävesistöiltä päävedenjakajia kohti, niin ovat molemmat ilmiöt yhdessä vaikuttaneet samaan tulokseen: valtiolle ovat yhteis- ja liikamaina jääneet laihimmat, epäedullisimmin sijaitsevat alueet. Tätä kehitystä jatkuu yhä edelleenkin, sillä uudisasutus valtionmailla noudattaa luonnollisesti edelleenkin samaa sääntöä. Valaisevana esimerkkinä mainittakoon, että uudisasutuksen, lisämetsämaaluovutusten, tilusvaihtojen y. m. s., osittain sentään myös maiden toisinluokituksen, johdosta on 40-vuotiskau-

tena 1880—1920 valtionmaiden kokonaispinta-ala vähentynyt 15,7 %:lla, mutta kasvullisen maan pinta-ala kokonaista 31,9 %:lla, jotenka valtionmaiden keskimääräinen laatu on tänä suhteellisesti lyhyenäkin ajanjaksona vallan tuntuvasti huonontunut.

Varsin huomattavan poikkeuksen muista valtionmaista muodostavat *valtion virkatalot*. Ne nimittäin — hyvin ymmärrettävistä syistä — sijaitsevat erinomaisen edullisesti ja käsittävät yleensä parasta maata, mikä selviää seuraavista luvuista verrattuna edellä esitettyihin. Valtion virkataloilla on

peltoa ja niittyä	19,60 %	
kasvullista metsämaata	58,58 „	
vähempikasvuista	13,53 „	} 21,82 %
joutomaata	8,29 „	

Edullisen sijaitsevaisuutensa takia ovatkin virkatalot tuottaneet suhteellisesti hyvin suuria tuloja. Kaikkien valtionmetsien tuottaessa bruttotuloja v. 1919 kasvullisen maan hehtaaria kohti 12 markkaa, tuottivat Hämeen läänin virkatalot 116 markkaa, Varsinais-Suomen virkatalot 122 markkaa ja Uudenmaan läänin virkatalot 129 markkaa. Virkatalojen yhteenlaskettu pinta-ala (vesineen) on kuitenkin vain 290,715 ha, ja siitäkkin peltoa ja niittyä 55,809 ha, joten ne varsinaisten valtion metsämaiden, 12,456,128 ha, rinnalla eivät järin suuria merkitse.

Toimenpiteinä valtion metsätalouden tuloksen parantamiseksi voidaan ajatella hakkausmäärän lisäämistä, kuljetussuhteiden parantamista ja maanparannus- sekä hoitotoimenpiteitä.

Hakkausmäärän lisääminen.

Valtionmetsien hoitosuunnitelmien mukaan on hakkausmäärä noin 3 ½ miljoonaa kuutiometriä, johon määrään sisältyy hieman päälle 3 miljoonaa sahapuuta, mikä tekee 0,65 m³ kasvullisen metsämaan hehtaaria kohti eli 0,72 m³, jos mukaan otetaan virkatalojen suunnilleen ½ miljoonaksi m³:ksi arvioitava hakkausmäärä. Absoluuttiseen hakkausmäärään on lisättävä hakkausmäärä Annan tehtaan metsäalueelta (223,104 ha), jonka hoitosuunnitelma on paraikaa työnalaisena, ynnä Petsamon alueelta. Mainittu hakkausmäärä on kuitenkin muutenkin eräänlainen minimihakkausmäärä. Hakkauslaskelmat ovat nimittäin yleensä tehdyt varovasti, ja enimmäkseen on jokaisessa uudessa metsätaloudentarkastuksessa voitu hakkausmäärää lisätä. Niinpä ovat valtionmetsäin

tukkipuuvarastot tilaston mukaan vuosi vuodelta lisääntyneet hakkuista huolimatta. Suurilla alueilla ovat valtionmetsät sitäpaitsi siksi vanhoja, että sellaisten kasvamassa pysyttäminen on taloudellisesti kannattamatonta. Kun Oulun läänin eteläpuoleisissa hoitoalueissa ynnä Oulujärven takastuspiirissä on 80-vuotisia ja sitä vanhempia metsiä 30,9—46,4 (Kuopion läänin tarkastuspiirissä) % metsien koko pinta-alasta, ja Oulun läänin muissa tarkastuspiireissä vähintään 150-vuotisia metsiä on 36,3 (Iin)—57,5 (Kemin tarkastuspiirissä) %, niin on selvää, että vuosihakkaus voidaan määrätä suuremmaksi, kuin näiden metsien nykyinen vuotuinen kasvu on, ja voidaan näin sitä suuremmalla syyllä menetellä, kun valtionmetsäin puuvarastot hehtaaria kohti ovat huomattavan suuria, esim. Savossa ja Karjalassa suunnilleen 2 kertaa niin suuret kuin yksityismetsien.

Tähänastiset vuosihakkaukset eivät kuitenkaan ole saavuttaneet edes hoitosuunnitelmissa „vahvistettuja” määriä, sillä kasvullisen maan hehtaaria kohti laskettuna hakkausmäärä on ollut noin 0,4 m³ (v. 1910 0,32 m³, v. 1913 0,45 m³, v. 1915 0,37 m³, v. 1917 0,57 m³, v. 1918 0,28 m³ ja v. 1919 0,44 m³). Hakkausmäärä vaihtelee kuitenkin suuresti. Niinpä se vv. 1911—1915 oli Turun ja Hämeen läänien tarkastuspiirissä keskimäärin vuotta ja hehtaaria kohti 2,09, mikä suunnilleen vastaa sikäläisten valtionmetsäin kasvua, ja useissa yksityisissä hoitoalueissa se oli suurempikin, esim. Virtain hoitoalueessa 2,55, Laatokan 2,60, Iisalmen 2,81, Pällilän 2,96, Tuomarniemen vieläpä 7,06. — Huomattava on lisäksi, että sahapuiden hakkausmäärä on suhteellisesti iso, ollen vv. 1911—1915 Suomen eteläpuoliskon tarkastuspiireissä 1,3—1,5 kappaletta vuotta ja kasvullisen maan hehtaaria kohti sekä Oulun läänin tarkastuspiireissä 0,4—0,6. Sen sijaan käsitti samana ajanjaksona pienen puun hakkausmäärä koko hakkausmäärästä vain 37,4 %, ollen Iin tarkastuspiirissä 31,7 %, Kemin 15,6 % ja Lapin vain 8,7 %. Hakkausmäärää lisättäessä on siis ensi sijassa pyrittävä lisäämään pienempuun hakkausmäärää, ja tätä luonnollisesti etupäässä Pohjois-Suomessa, missä valtionmaiden pääosa sijaitsee. Ettei se taas ole mikään helppo tehtävä, selviää siitä, että Oulun huutokaupoissa on vv. 1914—1920 koko kaupatusta sahapuumäärästä 52,4—88,8 % (viimeisinä vuosina 83,5—88,8 %) jäänyt myymättä, ja vv. 1917—1920 on kokonaan ilman huutoakin jäänyt 35,6—46,3 % myytäväksi tarjotusta määrästä. Kun kuitenkin sahapuut ovat valtionmetsäin arvokkain tavara, niin on luonnollisesti sitä vaikeampi saada pientä puuta tyydyttävien hinnoin kaupaksi.

Toiselta puolelta on valtionmetsissä ilmeisesti todettavissa eräänlaista liikahakkaustakin. Erinäisissä hoitoalueissa on nimitäin viime vuosina hakattu enemmän, kuin hoitoalueen vahvistettu hakkausmäärä on. Mitään varsinaista liikahakkausta ei tällainen kuitenkaan merkitse, sillä näiden hoitoalueiden vastapainona on suuri joukko muita hoitoalueita, joissa hoitosuunnitelman mukaista hakkausmäärää ei ole läheskään saavutettu, joissa siis on jäänyt säästöä. Valtion täytyy, varsinkin nykyisessä tilanteessa, menetellä samalla tavalla kuin yksityinen menetteli: niistä metsistä, joista puuta saadaan edullisin hinnoin myydyksi, on puuta myytävä — tietysti sentään vain vissiin rajaan asti — sitä enemmän ja sellaisista metsistä jätettävä myymättä, mistä ei nyt kelvollista hintaa saada, mutta joista esim. 10 à 20 vuoden kuluttua voidaan odottaa savutettavan suhteellisesti parempia hintoja. Myöskin ollaan pakotettuja alueilla, missä pienen puun menekki nyt on huono tai olematonkin, lykkäämään vähempiarvoista puuta käsittävät n. s. puhdistus- ja harvennushakkuut ehkä vuosikymmeneksi tai pariksikin eteenpäin ja sillä aikaa siellä tyytymään pääasiassa vain sahapuiden hakkuuseen.

Kuljetussuhteiden parantaminen.

Katsoen valtionmetsien huonoon sijaitsevaisuuteen on mitä tärkeintä saada näiden liikenneolot parannetuiksi. Siinä suhteessa ovat ennen kaikkea uittoväylät mainittavat.

Valtionmaiden sijaitsevaisuudesta etupäässä vedenjakajaseuduilla johtuu, että valtionmaiden vesistöt ovat suureksi osaksi latvavesiä: puroja, pikkujokia y. m. s., joissa uitto tulee suhteellisesti kalliimmaksi ja joiden uittokelpoisemmiksi saattaminen voisi suuresti lisätä menekkiä valtionmetsäin puille sekä olla omiaan korottamaan niistä saatavia hintoja. Pääasiassa tämäntapaisia töitä varten onkin metsähallituksessa vuodesta 1912 alkaen ollut erityinen tie- ja vesirakennusinsinööri ja vuodesta 1919 lähtien on hänen alaisenaan ollut 2 paikallisinsinööriä rakennusmestareineen. Työ on kuitenkin vasta alullaan, syystä että kalliiden aikojen takia on vain rajoitetussa määrässä voitu käytettävänä olevilla määrärahoilla teettää näitä töitä.

Mitä tärkeintä kuitenkin olisi myöskin, että varsinkin Pohjois-Suomen päävesistöjen lauttausolot saatetaan paremmalle kannalle. Tämän seikan merkitys näkyy selvästi jo siitä, että puuvaraston

ollessa kolmen päävesistön, Kemijoen, Iijoen ja Oulujoen alueilla olevissa valtionmetsissä, ensinmainitun noin 120 miljoonaa m³, Iijoen 33 ½ miljoonaa ja Oulujoen 37 miljoonaa, on huutokaupoissa myymättä jäänyt sahapuumäärä ollut

	v. 1917	v. 1918	v. 1919 VII	v. 1920 XI
Kemijoen alueelta	84 %	56 %	90 %	88 %
Iijoen alueelta	72 „	59 „	96 „	86 „
Oulujoen alueelta	66 „	82 „	96 „	100 „

Myytyjenkin puuerien hinnat olivat epäedullisia, mikä selviää m. m. siitä, että saavutetut hinnat olivat verrattuna Turun ja Hämeen läänien tarkastuspiirissä saavutettuihin keskihintoihin:

	suhdeluvut	
	v. 1919 VIII ja XI	v. 1920 VIII
Turun ja Hämeen läänien tarkastuspiiri	100	100
Oulujärven tarkastuspiiri	28	40
Iin „	42	47
Kemin „	48	38

Olkoonpa että tulokseen on vaikuttanut moni muukin seikka, on lauttausoloilla siihen varsin huomattava osuutensa. Parannukset tässä suhteessa valitettavasti kuitenkin edistyvät virastomaisella hitaudella. Kemijoen lauttaussäännön uudistus pantiin alulle jo vv. 1904—1905, mutta ei ole vielä miltään osiltaan astunut voimaan, Iijoen pantiin alulle samaan aikaan ja valmistui v. 1919, mutta oli tietenkin silloin jo monessa suhteessa vanhentunut; Oulujoen lauttaussäännön uudistus pantiin alulle jo ennen uuden vesioikeuslain voimaanastumista ja vahvistettiin sekin v. 1919, mutta oli myös se ennättänyt jo paljonkin vanheta; Oulun ja Tornion välistä merilauttausta koskeva sääntö, jonka aikaansaamiseksi ryhdyttiin toimenpiteisiin v. 1913, viruu edelleen virastoissa. Valtion metsätalouden tulokset ovat kuitenkin sangen ratkaisevasti riippuvia siitä, että tällaisissa pääuittoväylissä uitto saadaan täysin tarkoituksenmukaiseksi ja myöskin muille, kuin vain päälauttaajille edulliseksi. Suurena puutteena mainittakoon m. m., että esim. Oulujoen vesistöissä uitto on yhteinen ainoastaan itse Oulujoessa, mutta ei edes Oulujärven, jotenka jokaisen puunostajan, joka ostaa puuta Oulujärven ympäristöistä tai Oulujärven latvavesistöjen alueilta, täytyy itse hankkia tarpeelliset hinaajat y. m. Oulujärvelle, mikä on omiaan ostopiiriä sikäläisistä valtionmetsistä suuresti supistamaan; m. m. ovat ulkomaalaiset ostajat pysytelleet sieltä kokonaan poissa. — Niinikään olisi valtion met-

sätalouden kannalta mitä tärkeintä, että puunkuljetus toisesta suuresta vesistöalueesta toiseen, esim. Näsijärvestä Pyhäjärveen, Saimaasta Kymiin y. m. saataisiin vapaaksi tai valtion haltuun.

Suhteellisesti paljon pienempi merkitys on valtionmaiden tieverkoston kehittämällä, mutta sitä tärkeämpää on, että uusia rautateitä suunniteltaessa entistä enemmän otetaan huomioon valtion metsätaloudenkin edut.

Maanparannus- ja metsänhoitotoimenpiteet.

Katsoen joutomaiden ja huonokasvuisten maiden runsauteen valtion metsäalueilla on vastaisuuteen nähden tähdellistä voida mahdollisuuden mukaan näiden maiden kasvukykyä parantaa.

Itse asiassa siihen on olemassa hyvinkin tehokas keino, koskapa vähempikasvuisista ja joutomaista suurin osa on soita ja näistä runsas kolmannes voitane edulla saada metsää kasvaviksi. Lähemmin arvioituna on

	Soita kaikkiaan	Siitä ojituskelpoisia arviolta
Turun—Hämeen l:n tarkastuspiirissä	104,570 ha	48 %
Viipurin—Mikkelin l:n	111,000 „	65 „
Vaasan läänin ¹⁾	200,450 „	45 „
Kuopion läänin	260,220 „	60 „
Oulujärven	614,250 „	45 „
Iin	878,250 „	40 „
Kemin	1,021,700 „	35 „
Lapin	2,300,000 „	20 „
	<hr/> 5,490,590 ha	35 %

Suo-ojituksella voidaan siis kasvullisen metsämaan pinta-alaa lisätä noin kolmannella osalla ja on tämä toimenpide sitä suositeltavampi, kun soita metsänkasvua varten ojittamalla samalla voidaan helposti kuivattaa myös niitä lukuisia viljelyskelpoisia suoaloja, jotka valtionmaiden suuriin suojaksoihin sisältyy mutta joiden viljelystä varten erikseen ojittaminen ei voisi tulla kysymykseenkään, ja koska siten myös voidaan tehokkaasti estää metsämaiden yhä jatkuvaa soistumista — yli 90 % Suomen suoalastahan on entistä metsämaata ja jatkuu soistuminen edelleen vähentymättömänä. — Ojitustyö valtionmailla pantiin v. 1908 pon-

¹⁾ Yhdistelmä laadittu ennen viimeistä tarkastuspiirien järjestelyä.

nella alkuun ja toimitettiin ojituksia suuressa mittakaavassa. Varojen vähyden takia (vv. 1919 ja 1920 kumpaisenakin kaikkiaan Smk. 320,000) on ojitus viime vuosina kuitenkin ollut suuresti lammassa.

Suo-ojituksen rinnalla on mitä tärkeintä, että puhtaasti metsänhoidollisilla toimenpiteillä pidetään metsämaiden tuottokyvystä huolta, m. m. että metsänviljelyksiin, taimistonhoitoon y. m. s. omistetaan riittävästi huomiota. Tämäkin puoli metsähallinnon toiminnasta on käyttövarojen suhteellisen vähyden takia ollut viime vuosina liaksi lamaanuksissa.

Valtion metsätalouden taloudellinen tulos riippuu kuitenkin ennen kaikkea mitä ratkaisevimmin myöskin siitä, kuinka kehittyntä valtion liiketoiminta metsätalouden alalla on.

Vähittäismyynti eli käsikauppa.

Yhtenä keinona valtion metsätulojen kohottamiseksi on koettaa saada lisääntyvää paikallismenekkiä valtionmetsien puille, toisin sanoin edistää n. s. käsikauppamyyntiä. Sillä on varsinkin sikäli merkitystä, että paikkakuntalaisten kotitarpeiksi voidaan myydä suureksi osaksi juuri sellaista harvennus- ja puhdistushakkauspuuta, jolle menekin hankkiminen muuten on vaikeinta. Käsikauppamyynti on alkuaan ollut eräänlaista paikallista avustustoimintaa: on tarvitseville valtionmetsistä myyty huokeasta hinnasta puuta. Sellaisena myyntinä se luonnollisesti ei ole paljoa tuottanut. Moniaalla se kuitenkin on kehittynyt valtion metsätalouden vähittäismyyntikaupaksi ja voidaan sitä epäilemättä sillä pohjalla kehittää edelleen, m. m. toimeenpanemalla „kyläkuntahuutokauppoja”, jommoisia varsinkin Jalasjärven hoitoalueessa on suurella menestyksellä järjestetty. Käsikauppamyynneille asettaa kuitenkin suhteellisesti ahtaat rajat se seikka, että juuri ne seudut, joissa valtionmetsät sijaitsevat, yleensä muutenkin ovat Suomen metsäisimmät, jotenka kysyntä enimmäkseen on laimea. Käsikaupan suhteellinen osuus valtion metsänmyynneissä onkin ollut pienenpuoleinen, mutta on se kasvamaan päin, kuten näkyy siitä, että käsikauppamyyntien arvo oli muusta metsänmyynnistä:

v. 1911	3,30 %
„ 1913	4,98 „
„ 1915	6,65 „
„ 1917	5,58 „
„ 1919	9,82 „

Käsikaupan merkitys jää siitäkin syystä vähäiseksi, että käsikaupalla terveistä, arvokkaista puista harvoin saadaan — suotuisia tilaisuuskauppoja tietenkään lukuunottamatta — yhtä hyviä hintoja kuin suurostajille myytessä, jotenka käsikaupan yleensä täytyy rajoittua sellaisiin puueriin, joita suurostajat, puiden huonouden tai hakattavissa olevien puuerien pienuuden takia eivät osta. Mikäli hyvää tavaraa myydään käsikaupalla, johtaa se hyvin helposti — kuten kokemus on riittävästi osoittanut — vain siihen, että puuta tulee alihinnoin myydyksi kaikenlaisille välittäjille, jotka hyötyvät valtion kustannuksella.

Huutokaupat ja välikirjakaupat.

Huutokaupoilla on aikaisemmin ollut aivan ratkaiseva merkitys valtion metsänmyynneissä, mutta on niiden merkitys viime vuosikymmenenä paljon vähentynyt. Koko myynnistä käsittivät nimittäin huutokauppamyynnit:

v. 1911	75,10 %
„ 1913	63,26 „
„ 1915	44,76 „
„ 1917	41,48 „
„ 1919	39,47 „

Varsinaisten huutokauppojen merkityksen väheneminen on luonnollinen seuraus m. m. siitä, ettei valtion metsänmyyntejä voida rajoittaa pääasiassa ehkä vain kerran vuodessa pidettäviin yleishuutokauppoihin, vaan vaatii sekä ostajan että varsinkin myyjän etu saattamaan myynnin vapaamalle kannalle. Tämä on sitä tärkeämpää, kun huutokaupoissa saavutettavat hinnat, riippuen kilpailun riittämättömyydestä, ostajien keskinäisistä sopimuksista y. m., suureksi osaksi ovat olleet niin alhaisia, ettei niitä valtion edun kannalta ole ollut mahdollista hyväksyä. Hyväksytyjen huutokauppatarjousten luku onkin viime vuosina ollut suhteellisesti pieni, mikä näkyy seuraavasta yhdistelmästä:

v.	Tarjolla ollut sahapuuluku	Huutamatta jäänyt %	Hyljättyjä huutoja %	Hyväksytyjä huutoja %
v. 1911	2,486,289	0,8	28,3	70,9
„ 1912	2,465,438	—	25,4	74,4
„ 1913	2,752,680	3,0	17,8	79,2
„ 1914	2,673,579	10,7	48,3	41,0
„ 1915	2,551,642	10,1	27,7	62,2

v.	Tarjolla ollut sahapuuluku	Huutamatta jäänyt %	Hyljättyjä huutoja %	Hyväksytyjä huutoja %
v. 1916	2,372,466	8,5	39,7	51,8
„ 1917	2,566,944	36,0	27,0	37,0
„ 1918	3,505,955	34,3	35,4	30,3
„ 1919, VIII	3,129,318	40,8	41,4	17,8
„ 1919, XI	3,668,039	26,6	46,6	26,8
„ 1920, VIII	3,464,126	27,0	48,3	24,7
(„ 1920, X ¹⁾	1,008,559	14,4	44,3	41,3)
	32,465,035	19,3	36,2	44,5

Huutokaupoissa saavutetut runkohinnat ovat olleet:

v.	Hyljättyjen tarjousten Smk.	Hyväksytyjen tarjousten Smk.
v. 1911	2: 37	4: 20
„ 1912	2: 21	4: 28
„ 1913	3: 15	4: 31
„ 1914	1: 96	3: 33
„ 1915	2: 42	4: 41
„ 1916	5: 38	7: 56
„ 1917	3: 81	6: 27
„ 1918	4: 71	8: 11
„ 1919, VIII	6: 06	13: 41
„ 1919, XI	7: 97	15: 88
„ 1920, VIII	16: 31	25: 58
(„ 1920, X	17: 54	33: 78)

Suurin piirtein voi tosin väittää hinnanosun aiheutuneen rahanarvon alenemisesta, mutta toiselta puolelta on varmaa, että jos tulokset olisivat jääneet yksinomaan rahanarvon alenemisen varaan, olisivat saavutetut hinnat jääneet paljon alemmiksi. Mainittakoon vain, että elokuun huutokaupassa v. 1919 hyväksyttiin tarjoukset ainoastaan 556,774 rungosta, joista keskihintana saatiin Smk. 13: 41; marraskuussa samana vuonna voitiin myydä pääasiassa jo edellisessä huutokaupassa kaupattuja puita 985,774 runkoa Smk. 15: 88 keskihinnasta, ja jälkeen tämän huutokaupan myytiin huutokaupoissa kaupattuja puueriä 1,295,688 runkoa 61,1 % korkeammasta hinnasta, kuin mitä näistä puueristä marraskuun huutokaupassa tarjottiin. Jos nämät puuerät olisi myyty jo elokuun huutokaupassa, olisi mainitun huutokaupan hy-

¹⁾ Uusi huutokauppa toimitettiin ainoastaan Tampereella ja Viipurissa mutta ei Oulussa.

väksytytjen tarjousten keskihinta jäänyt paljon alle Smk. 13: 41 ja valtio kärsinyt toistakymmenmiljoonaisen vahingon.

Se että huutokaupparjouksista on järjestelmällisesti hyljätty kaikki liian alhaisiksi katsotut, on johtanut toisen, täydennyshuutokaupan pitämiseen myöhemmin syksyllä sekä siihen, että puuta suurin määrin on vielä alkutalven kuluessa myyty välikirjakaupalla. Syksyllä 1920 myytiin uuteen vuoteen mennessä välikirjalla enemmän sahapuita, kuin molemmissa huutokaupoissa yhteensä.

Se seikka, että sahapuuhauskasaloille jää suuret määrät sellaisia pienempiä tukkipuita, vikanaisia puuta ja varsinkin kaikenlaista pientä puuta, joka on saatava poistetuksi, jotta hakkausalat saataisiin kuntoon, on johtanut siihen, että on täytynyt yhä enemmän myydä myöskin sellaisia leimikoita, jotka käsittävät kaikenlaista vähempiarvoistakin puuta. Koska tällaisia puueriä on vaikea myydä yhteisen yksikköhinnan (esim. m³:ltä) mukaan, vaan yleensä on tehtävä eri hintatarjoukset sahapuista, eri hiomo- ja halkopuista, ei tällaisia leimikoita ole voitu myydä tavallisella huutokaupalla, vaan n. s. suljetuin tarjouksin, jotka on kirjeellisesti lähetetty metsähallitukseen. Mikäli korkeimmat tarjoukset eivät ole olleet tyydyttäviä, on tällaisiakin eriä jäljestäpäin myyty välikirjakaupalla. — Enemmän poikkeustapauksissa on välikirjakaupalla myyty leimaamatonta metsää.

Yleishuutokauppojen ohella on toimeenpantu myös n. s. paikallishuutokauppoja, joissa yleensä on myyty halpa-arvoisempaa tavaraa kuin yleisissä tukkihuutokaupoissa. Samassa määrässä kuin yleishuutokauppoja on ruvettu pitämään kahdesti vuodessa ja niissä myymään toisarvoisempiakin tukkeja „paikallishuutokauppaehdoilla”, ja varsinkin kuin huonompaa tavaraa on ruvettu myymään suljetuin tarjouksin (sekä välikirjakaupalla), on paikallishuutokauppojen merkitys suuresti vähentynyt, mutta pidetään niitä edelleenkin, milloin on syytä olettaa, että paikallishuutokaupalla saataisiin parempia tuloksia. Myymättä jääneitä eriä on tällöinkin jäljestäpäin myyty myös välikirjakaupalla.

Kaiken edellisen lisäksi on toimeenpantu aivan yleisesti paikallistarvevälikirjamyyntejä. Ne ovat tarkoittaneet tavallisesti rakennuspuiden hankintaa kansakouluja, vaivaistaloja, nuorisoseuroja, työväentaloja, rukoushuoneita y. m. s. varten. Tällaiset kaupat, jotka yleensä ovat käsittäneet myytäessä leimaamatta olevaa metsää, eivät ole valtiolle varsin edullisia, koska niissä ei tavallisesti ole puista voitu ottaa täyttä kauppahintaa, ovatpa puut useasti tulleet luovutetuiksi ilmaiseksikin. Lähinnä ovat ne verrattavissa käsikauppamyynteihin.

Ei saata olla epäilystäkään siitä, että joskin huutokaupat ovat aikaisemman melkein yksinvallitsevan merkityksensä menettäneet, niin kuitenkin huutokaupat ja välikirjakaupat yhdessä, eri muodoissaan ja eri tavoin toisiinsa yhdistettyinä, tulevat olemaan ne pystymetsänmyyntitavat, joilla tulee ainakin lähitulevaisuudessa olemaan suurin merkitys valtion metsänmyynneissä.

Sopimus- eli konsessiokaupat.

Pääasiassa vuodesta 1909 alkaen ryhtyi metsähallitus yhä suuremmassa määrässä toimeenpanemaan suuria, monivuotisia sopimus- eli konsessiokauppoja. Kaikkiaan myytiin vv. 1909—1917 noin 6,7 miljoonaa sahapuurunkoa ja 4,1 miljoonaa kuutiometriä pientä puuta, etenkin paperipuuta, 4—20 vuoden ottoajalla.

Aivan määrättyillä edellytyksillä saattavat konsessiot epäilemättä olla paikallaan. Niin on laita, jos myöntämällä määrävuosiksi, kilpailutta, edeltäpäin sovituille, valtiollekaan ei epäedullisilla hinnoilla ja muutenkin etukäteen tarkoin määrättyillä ehdoilla määrätynkokoiset puuerät, saadaan maahan syntymään joku uusi puunjalostusteollisuusmuoto, joka ei ole maassa entuudestaan edustettuna ja jonka muodostuminen menekin lisääjänä sekä valtion- että yksityismetsien puille olisi kansantaloudellisesti tärkeä, mutta jonka alkuunpääsy muuten olisi mahdoton tai jos kysymyksessä on jonkun huomattavan, puuta kuluttavan teollisuuslaitoksen perustaminen alueelle, missä sellaista ei aikaisemmin ole ollut, tahikka jonkun tärkeän, mutta kalliin parannuksen aikaansaaminen puun kuljetuksessa tai jalostuksessa, mutta jonka teollisuuslaitoksen perustaminen tai parannuksen ensimmäinen toimeenpaneminen erinäisistä syistä vaatii niin suuria kustannuksia, ettei liike uskalla siihen ryhtyä vähemmällä, kuin että sille on varma puunsaalis taattuna useiksi vuosiksi eteenpäin edeltäkäs arvioitavissa olevilla kustannuksilla.

Mutta konsessiokaupoilla on niin suuret varjopuolensakin, että niitä on käytettävä ainoastaan, milloin niitä puoltavat syyt ovat erinomaisen painavia.

Varjopuolina on mainittava:

1. Metsä tulee leimattavaksi vasta myynnin tapahduttua. Näin ollen ei ostaja eikä myyjä kauppakirjaa tehdessään todellisuudessa tunne kauppaesineen laatua, sillä leimikon voi sijoittaa hyvin eri tavoin ja leimauksen voi toimittaa hyvin eri tavalla. Tästä on välttämättömyydellä seurauksena, että ostaja ei edes uskalla tarjota täysin tyydyttävää hintaa. Sitäpaitsi ovat jäljestäpäiset

erimielisyydet leimaukseen nähden ostajan ja myyjän välillä vaikeasti vältettävissä ja helposti sattuu, että leimaus sitä seuraavine hakkauksineen siitä syystä, eräänlaisena kompromissina ostajan ja myyjän etujen välillä, tulee metsänhoidollisesti vähemmän tyydyttävä.

2. Normaalisisinä aikoina ovat puunhinnat, tosin aaltoviivaisesti, vuoroin nousten vuoroin laskien, kohonneet 1—3 % vuodessa, pienen puun hinnat osittain huomattavasti enemmänkin, mikä seikka on kaikissa pitkäaikaisissa metsäkaupoissa otettava huomioon, mutta joka useinkin jää huomioonottamatta.

3. Kuta pitemmäksi ajaksi kauppa tehdään, sitä suurempi on mahdollisuus kaikenlaisiin ikäviin yllätyksiin. Niinpä sota-ajan jälkipuoliskolla sekä jälkeen sattunut suuri hintainnousu on tehnyt takavuosina solmitut sopimuskaupat valtion kannalta arvosteltuina kerrassaan toivottomiksi, sitä enemmän kun niissä ei ole mitään hintaa peritty etukäteen, vaan on maksu suoritettava kustakin kauppaan sisältyvästä puuerästä hakkuutalven jälkeisenä syksynä. Viime kevänä oli siihen asti vielä maksamatta olevien konsessiopuuerien kauppa-arvo hyvin kohtuullista hintaperustetta käyttäen noin 150 miljoonaa markkaa, mutta niistä suoritettava kauppahinta ainoastaan 22,9 miljoonaa, jotenka valtion kauppavahinko näistä konsessiopuista tekee yli 125 miljoonaa markkaa.

Ainoastaan siinä tapauksessa voidaan konsessioita — jos luvun alussa mainitut edellytykset ovat olemassa — puoltaa 1) että myyjälle on varattu mahdollisuus toimittaa leimaus yhtä metsänhoidollisesti, kuin jos leimaus olisi etukäteen toimitettu, ja 2) että määrävuosien kuluttua, esim. 4- tai 5-vuosittain, puiden hinta uudelleen vapaasti määrätään.

Varjopuolistaan huolimatta on konsessioita kuitenkin myös lämpimästi suositeltu. Suositukset ovat varsinkin tulleet puutavarantajan ostajain ja jalostajain taholta. Heille ei nimittäin mikään ostotapa voi olla edullisempi kuin sellainen, jossa hakkuuoikeus edullisilla ehdoilla on turvattu vuosikymmeneksi tai pariaksi eteenpäin. Siitä syystä melkein jokaisen uuden puunjalostuslaitoksen, vieläpä muunkin yrityksen (esim. Petsamon rautatien!) perustamista koetetaan saada edullisella konsessiolla turvatuksi. — Toisekseen konsessioita suosivat finanssimiehet, jotka konsessioiden myöntämisessä tavallisesti näkevät helpoimman keinon saada valtion tilapäisen rahantarpeen tyydytetyksi.

Valtiolla on kuitenkin niin katkera kokemus tähänastisista metsäsopimuskaupoistaan — ne ovat viime vuosina olleet kaikkein

pahimpana jarruna valtion metsätulojen kohoamiselle, osittain koska itse konsessiopuista ei ole saatu tyydyttävää hintaa, osittain koska konsessiopuiden saajien, joiden puuntarve siten on tullut pitkiksi ajoiksi tyydytetyksi, ei ole enää tarvinnut esiintyä spekulantteina, osittain vihdoin koska konsessiopuiden peräti alhainen hintataso on ollut omiaan muutenkin estämään valtionmetseen puiden hintatasoa kohoamasta oikeaan määräänsä — että pitää olla aivan erinomaisen pätevät syyt olemassa, ennenkuin mikään konsession myöntäminen voisi tulla kysymykseen, ainakaan sivuuttamalla edellisellä sivulla mainitut ehdot.

Missään tapauksessa eivät konsessiot saa kehittyä minkäänlaiseksi säännölliseksi metsänmyyntitavaksi, jollaiseksi ne jo olivat takavuosina kehittymäisillään ja jollaiseksi ne helposti kehittyvät, jos edes yhdellekään hakijalle konsessio myönnetään, sillä on kymmeniä muita, jotka katsovat, että heillä on oleva yhtä hyvä oikeus samanlaisen edun saamiseen valtiolta. Valtiofinanssiseltakaan kannalta sopimuskaupat tuskin ovat aivan puollettavissa edes tilapäisenä apukeinona, syystä että sellaiseen kauppaan suostuminen joka tapauksessa on valtion puolelta jo sangen epäilyttävä oire, sillä vakavaraiset valtiot, joiden metsätalous on edistyneellä kannalla, eivät kernaasti myönnä metsäkonsessioita.

Hankintamyynnit.

Kokemus maista, joissa valtion metsätalous on edistyneimmällä kannalla, viittaa epäamättömästi siihen, että mitä enemmän metsätalous kehittyy, sitä suuremmassa määrässä ovat hakkuut muutettavat hankintahakkuiksi, joissa myyjä toimittaa puiden hakkuun ja tavallisesti niiden kuljetuksenkin. Niillä onkin hyvin toimitettuina useita etuja kannoltamyyntien rinnalla. Paitsi sitä, että tällöin puiden hakkuu- ja kuljetustoiminnastakin kertyvä voitto koituu yhteiskunnan hyväksi, voidaan yleensä valmiille tavaralle, joka on kuljetettu tai tilauksesta kuljetetaan liike- tai kulutuspaikoille, saada helpommin ostajia, kuin jos ostajat pakotetaan puut itse hakkuuttamaan, jotapaitsi voidaan hankintahakkuut helpoimmin järjestää metsänhoidollisiksi, niissä kun on mahdollisuus hakkuuttaa kaikenlaista ja erittäinkin myös vähempiarvoista puuta, niinkuin metsän todellinen hoito edellyttää, jotavastoin kannoltamyynti tavallisimmin on käsittänyt määrätynlaatuisten ja etenkin arvokkaampien puiden, esim. saha-, hiomoy. m. puiden hakkuuta, jommoista enemmän tai vähemmän yksi-

puolista hakkausta on vaikeampi saada täysin metsänhoidolliseksi. Hankintahakkuiden varassa voidaan sitäpaitsi, varsinkin missä valtio omistaa laajempia yhtenäisiä metsäalueita, kasvattaa säännöllisiin metsänhoidollisiin töihin tottunut vakinainen metsätyöläiskunta, jonka avulla saadaan hakkuut huolellisemmin toimitetuiksi, kuin jos ne jäävät ostajien milloin mistäkin keräämien tilapäisten työvoimien suoritettaviksi. Hankintahakkuiden ja yleensä metsähallinnon omien metsätaloudellisten töiden varassa voidaan siten parhaiten kiinnittää irtolaisväestöäkin maahan ja edistää valtionmaiden asuttamista.

Hankintahakkuihin valtionmetsissä ryhdyttiin suuremmissa määrässä vasta jälkeen v. 1902, jolloin senaatti määräsi, että oli valtionmetsistä hankittava polttopuita valtionrautateille. Tämä toiminta on sittemmin laajentunut suuresti. Viimeksikuluneen vuosikymmenen aikana on luovutettu valtionlaitoksille ja myyty yksityisille seuraavat polttopuumäärät:

	Rautateille.	Muille valtion laitoksille.	Yksityisille.	Yhteensä.
v. 1910	211,961 m ³	806 m ³	—	212,767 m ³
„ 1911	271,694 „	—	—	271,694 „
„ 1912	223,734 „	8,172 „	—	231,906 „
„ 1913	271,956 „	8,917 „	—	280,873 „
„ 1914	121,184 „	6,452 „	2,927 m ³	130,563 „
„ 1915	133,596 „	33,341 „	11,950 „	178,887 „
„ 1916	1,006,930 „	240,583 „	18,937 „	1,266,450 „
„ 1917	1,387,934 „	266,150 „	10,258 „	1,664,342 „
„ 1918	592,205 „	258,784 „	41,721 „	892,710 „
„ 1919	360,387 „	463,624 „	97,005 „	921,016 „

Hankintahakkuiden tavattoman suuri lisääntyminen hakkuukaudella 1915—1916 johtui luonnollisesti kivihiilen tuonnin pysähtymisestä ja sen aiheuttamasta tarpeesta saada polttopuita rautateille. Niiden väheneminen taas v. 1918 riippui silloisista yleisesti tunnetuista tapahtumista, osittain myöskin siitä, että valtion haltuun mainittuna vuonna joutuivat n. s. Pietarin Polttoainekomitean suuret halkovarastot, joista on siitä alkaen luovutettu puita valtionlaitoksille, osittain myös rautateiden metsähallinnon taholta vähentyneestä tarpeesta. Rautatiehallitus oli nimittäin sillä välim järjestänyt oman halonhankinnan, joka toiminta oli laajentumistaan laajentunut. Seurauksena tästä on ollut, että metsähallitus on voinut toimintansa kohdistaa suuremmissa määrässä muihin valtionlaitoksiin, joilla ei ole omaa halonhankintaa järjes-

tettyä ja niin ollen ensi sijassa ovat olleet metsähallituksen avustuksen tarpeessa. Tämä muutos näkyy selvästi ylempänä olevassa taulukossa. Vuodesta 1918 alkaen on hankintoja vähitellen jatkomenoisesti laajennettu, ja yhä enemmän kehitetty kaikenlaista puutavaraa, joskin edelleenkin ensi sijassa polttopuuta käsittäviksi. Käynnissä olevat hakkuut, jotka ovat jakaantuneet yli 250 hakkuualalle eri osissa maata aina Rovaniemä myöten, käsittävät — sahojen ja halkolaitosten hakkuuta lukuunottamatta — 1,227,000 m³ halkoja, 94,750 m³ hiomopuita, 380,000 kpl. havupuutukkeja, 19,650 kpl. ratapölkkyjä, 50,600 kpl. koivutukkeja y. m. s.

Kulutuskeskusten valtionlaitoksista on varsinkin Helsingin valtionlaitosten polttopuilla tyydyttämisestä koetettu pitää huolta. Helsinkiin tuodut halot tulivat v. 1919 jaetuiksi seuraavasti:

Lääkintölaitos	28,518 m ³
Sotalaitos	26,728 „
Valtion virkamiehet	15,776 „
Yliopisto	12,792 „
Vankeinhoitolaitos	7,956 „
Koululaitos	7,147 „
Valtion talot Helsingissä	5,419 „
Valtioneuvoston talo	2,865 „
Teknillinen korkeakoulu	2,602 „
Ateneum	1,830 „
Merenkululaitos	1,503 „
Säätytalo	1,307 „
Postihallitus	1,250 „
Valtioarkisto	1,161 „
Muut valtionlaitokset	9,348 „
	126,202 m ³

Muista kaupungeista on etenkin Turussa ollut halkojen jakelu valtionlaitoksille erityisesti järjestetty, jota paitsi mainitun Pietarin halkokomitean Viipurin haarakonttori on toistaiseksi huolehtinut Viipurista. — Halkojen vedätykseen sekä kulutuskeskuksissa jakeluun käytetään osittain omia hevosia, jota paitsi viimeaikoina on alettu kokeilla traktorikuljetuksella. Näsijärvellä, Laatokalla ja lounaisessa saaristossa on metsähallinnolla proomustot hinaajalainvoineen. Kalajoen ja Lestin hoitoalueiden laajojen valtionmetsien hyväksikäyttämistä varten on metsähallitus valtioneuvoston suostumuksella ryhtynyt rakentamaan kapearaiteista rautatietä Eskolan pysäkiltä sisämaahan päin, suunnilleen lääninrajan pit-

kin. Halkojen tekoa varten on 3 pienempää ja 2 suurempaa halko-sahaa.

Hankintahakkuut ovat tosin suurimman laajuutensa saavuttaneet sota-ajan luoman tilanteen johdosta, mutta samaten kuin ne olivat joutuneet alkuunsa jo paljon aikaisemmin, on niitä normaalisempiakin aikeja kohti mentäessä edelleen kehitettävä. Hakkuut ovat etupäässä sijoitettavat harventamis- ja puhdistushakkausta kaipaaviin metsäosiin, mutta näissä kaikenlaista puutavaraa käsitteviksi, jotta hakkuut voisivat olla todella metsänhoidollisia. Sikäli kuin halkopula vähenee, jolloin ei tarvitse erikoisesti huolehtia valtionlaitosten puuntarpeen tyydyttämisestä, voidaan myynnit yhä suuremmassa määrässä kehittää yksityisillekin myynteiksi, järjestämällä sitäpaitsi kulutuskeskuksiin, erikoisia myyntikonttoreita, jotka myyvät puutavaroita (polttopuita, rakennushirsiä y. m. sekä valtion sahojen sahattua tavaraa) niinhyvin yksityisille kuin valtionlaitoksille. Koska ei ole luultavaa, että kaikki hankittu tavara saadaan myydyksi kotimaassa, on järjestettävä puolivalmiin tavaran (halkojen sekä varsinkin ratapölkkyjen, propsien y. m.) ulkomaallekin myyntiä, mikä on sitä helpommin järjestettävissä, koska valtio joka tapauksessa harjoittaa sahattun tavaran vientiä ja valtiolla sitä varten on asiamiehiä kaikissa tärkeimmissä tuontimaissa.

Hankintahakkuut ovat jo nyt olleet hyvin läheisesti kombineerattuina metsähallinnon muihin myynteihin. Niinpä on aivan yleisesti sellaisia sekapuuleimikoita, joista ei suljetuin tarjouksin myytäessä ole saatu tyydyttävää tarjousta, otettu metsähallinnon puolesta hakkuun alaisiksi, jolloin halkotavara on pääasiallisesti hankittu valtion laitoksille, mutta hiomopuut ja tukit myyty yksityisille liikkeille. Toiselta puolelta, jos jäljestäpäin on saatu tyydyttäviä tarjouksia, on hankinta saatettu pysäyttääkin joko kokonaan tai osittain ja puut myydä pystyyn tai on tukit ja hiomopuut myyty metsään tai lähimmälle rannalle tahikka radan varrelle ajettuina, mutta polttopuut kuljetettu valtionlaitoksille. Hintasuhteiden muututtua, rautatierahkien kohottua y. m. syistä on monesti halkopinojakin myyty metsään eikä kuljetettu kulutuskeskuksiin. Vilkasliikkeisillä seuduilla voidaan käsikauppamyynnitkin edullisimmin toimittaa hankintojen tapaan, s. o. sen sijaan että ostaja itse hakkuuttaisi tarvepuunsa, kuten varsinaisilla metsäseuduilla on laita, voidaan kotitarvetta varten myydä valmiiksi hakattuja puita tai vieläpä maalaiskirkonkyliin tahikka muihin maalaiskulutuskeskuksiin tuodakin halkoja ja rakennuspuita sekä pitää niitä kaupan.

Valtion sahateollisuus.

Jo v. 1905 oli valtio perustanut sahalaitoksen Siuron aseman luo sekä vv. 1908 ja 1909 niinikään 2-raamiset sahalaitokset Lieksaan ja Sukevalle. Tarkoituksena oli valmistaa sahatavaraa valtion rautateiden tarpeiksi etupäässä sellaisesta alempiarvoisesta puusta, jota valtionmailta muuten oli vaikea saada myydyksi.

Ajatus, että suuren metsän omistajan, mikäli mahdollista myöskin tulee olla puun jalostaja, on epäilemättä katsottava oikeaksi. Metsätalous ja puunjalostusteollisuus kuuluvat olennaisesti yhteen, melkein kuin karjatalous ja meijeriliike. Jotta puunjalostusteollisuutta voitaisiin edulla harjoittaa, täytyy pitkiksi ajoiksi eteenpäin osapuulleen tietää, minkä verran raakatavaraa on varmasti saatavissa, koska siitä riippuu, kuinka kalliita laitteita on edullista hankkia ja kuinka paljon yleensäkin on pääomaa kiinnitettävä liikkeeseen. Metsätalouden tuottoisa harjoittaminen taas edellyttää m. m., että kutakuinkin tiedetään, millaista puutavaraa metsässä paraiten kannattaa kasvattaa, jommoisen tiedon metsänomistaja paraiten voi saavuttaa, jos hän samalla on puunjalostaja ja tuotteiden ulkomaalle viejä, jollaisena hän saattaa välittömästi seurata mailman markkinoiden kysynnän kehitys-suuntia. Ennen kaikkea ei metsänomistaja tällöin ole kokonaan riippuvainen metsänostajien tarjouksista, vaan voi hän ne puuerät, joille hän ei muuten saa hyvää tarjousta, jalostaa itse. Ja lisäksi ainoastaan puuta itse jalostamalla ja ulkomaalle eksportteeraamalla voi tyydyttävästi arvostella kannoltakin myytävistä puista tehtyjä hintatarjouksia, jotapaitsi ainoastaan omissa puunjalostuslaitoksissa saattaa mahdollisimman täydellisesti saada hyväksi käytetyksi kaikenlaista halvempiarvoista puuta, jolle muussa tapauksessa saattaa olla turha yrittääkään saada ostajaa.

Nämät näkökohdat ovat epäilemättä osaltaan sovellettavissa valtioonkin metsänomistajana ja puunjalostajana. Tosin ei valtion sahaustoiminta aikaisempina vuosina ole ollut erityisen kannattavaa. Valtion sahalaitokset perustettiin alkuaan olemaan eräänlaisia rautateiden kotitarvesahoja. Sittenkin selvisi, että oli epäedullista sahauttaa ainoastaan sellaista sahatavaraa, kuin valtion rautatiet tarvitsivat, minkä vuoksi sahat kehitettiin vientisahoiksi, jotka samalla kuitenkin tyydyttävät rautateidenkin tarpeita. Mutta osittain kaukana sisämaassa sijaiten ovat ne eksporttisahoiksi suhteellisesti epäedullisilla paikoilla, jotapaitsi ei nähtävästi aina (Sukeva) otettu riittävästi huomioon raakatavaran hankintamahdollisuuksiakaan. Tähän tulee lisäksi, ettei näillä

sahalaitoksilla alkuaan tavoiteltukaan mainittavaa suoranaista voittoa vaan sitä, että kyseessä olevat valtionmetsät saataisiin puhdistetuiksi keloista, kasvussaan sortuneista, vikanaisista ja muista alempiarvoisista puista, joiden poistaminen oli metsien hoidon kannalta toivottavaa.

Näistä puutteellisuuksistaan huolimatta on valtion sahateollisuus epäilemättä viime aikoina hyvin vastannut tarkoitustaan. Sahalaitosten taloudellinen tulos on sikäli parantunut, kuin ulkomaalle vienti on järjestynyt ja sahatun tavaran hinnat ovat kohonneet. Nyttemmin viedään pääosa sahatavarasta ja varsinkin melkein kaikki parempi tavara ulkomaalle. Suurin osa viedään Englantiin ja muihin Länsi-Euroopan maihin, mutta huomattavia eriä on myyty Etelä-Afrikaankin. Saadut hinnat ovat olleet meikäläisiin oloihin nähden varsin tyydyttäviä, mikä koskee etenkin 1920 saavutettuja hintoja. Useimmat kaupat ovat tehdyt Englannin rahassa ja olivat hinnat punnissa standertilta:

	Alin hinta	Ylin hinta
11" tavara	£ 44:—	£ 50:—
9" „	„ 33:—	„ 40:—
8" „	„ 29:—	„ 36:—
7" „	„ 28:—	„ 32:10
6" „	„ 27:—	„ 32:—
4" „	„ 26:10	„ 31:10
5" „	„ 26:—	„ 31:10
Kimmet	„ 15:—	„ 17:10
Kepit	„ 16:—	„ 20:—

Sahalaitosten liikepääomalle saavuttama korko on ollut

	Siuron	Kevätniemen	Sukevan
v. 1916	4,34 %	10,17 %	3,84 %
„ 1917	21,72 „	11,49 „	9,17 „
„ 1918	16,63 „	14,78 „	32,21 „
„ 1919	45,80 „	32,65 „	71,75 „

Tällöin ovat sahalaitokset voineet hoitoalueita hyvittää sängen tyydyttävillä kantohinnoilla. Siten Siuron sahalaitos v. 1918 hyvitti asianomaisia hoitoalueita kantohinnoilla, jotka tuoreista sahapuista vaihtelivat Smk. —: 79 ja —: 91 välillä kuutiojalalta sekä v. 1919 Smk. 1:40 ja 1:55 välillä, Turun ja Hämeen läänien tarkastuspiirin hyväksytyjen huutokaupparjousten keskihinnan

ollessa v. 1916 Smk. —: 69, v. 1917 Smk. —: 55, v. 1918 Smk. —: 79¹⁾. Sahateollisuuden edullisuus valtiolle käy ehkä vielä selvemmin esille laskemalla, millaisiksi sahalaitosten hakkuuttamien sahapuiden kantohinnat muodostuvat, jollei sahalaitoksille itselleen lasketa mitään voittoa, vaan luetaan kaikki voitto hoitoalueille kantorahana. Kantorahat ovat siten laskettuina olleet kuutiojalalta:

	Siuron	Kevätniemen	Sukevan
v. 1918 Smk. 1:89—2:—	Smk. —: 99—2:55	Smk. 2:57—5:57	
„ 1919 „ 5:28—5:44	„ 2:22—4:15	„ 1:56—4:17	

Turun ja Hämeen läänien tarkastuspiirin hyväksytyjen huutokaupparjousten keskihintain ollessa ylempänä mainitut ja Kuopion läänin tarkastuspiirin, missä Kevätniemen ja Sukevan sahat sijaitsevat, ollessa v. 1916 Smk. —: 76, v. 1917 Smk. —: 48, v. 1918 Smk. —: 71 ja v. 1919 Smk. —: 80. Vertailuja tehtäessä on lisäksi huomioonotettava, että Kuopion läänin tarkastuspiirissä viime vuosina useimmat leimikot ovat jääneet kokonaan myymättä sekä että sahojen leimikot yleensä ovat käsittäneet pienempiä ja huonompia puita kuin huutokauppaleimikot.

Näiden sahalaitosten merkitys ei kuitenkaan ole ollut ainoastaan siinä, että niiden avulla siis todellisuudessa on saavutettu yleensä huomattavasti korkeampi kantoraha kuin puita pystyy myytäessä ja samalla, koska hakkuuseen on ollut yhdistettyä myös halon- ja nyttemmin myöskin hiomopuiden hakkuu, on mahdollisuus saada hakkausjälki paremmaksi kuin pelkällä sahapuu-hakkauksella eikä siinäkään että sahalaitokset nyttemmin ovat ottaneet sellaisia leimikoita, joita huutokaupassa ei ole hyväksytty (Siuro v. 1919 3 sellaista, Kevätniemi v. 1920 2), vaan lisäksi siinä, että ulkomaanvientiä harjoittamalla metsähallitus on kaiken aikaa pysynyt sahatavaran hinnoituksen tasalla ja siten pystynyt paremmalla asiantuntemuksella käsittelemään huutokaupoissa tehtyjä hintatarjouksia, kuin muuten olisi ollut laita.

Varsinkin viime vuonna ovat luonnollisesti korkeat tulli- ja vientimaksut sahatulle tavaralle jonkun verran huonontaneet valtionkin sahalaitosten rahallista tulosta sekä lisäksi varsinkin se seikka, että metsähallituksen on ollut luovutettava kaikki viennistä saamansa ulkomainen valuutta virallisen kurssin mukaan valtiokonttoriin.

¹⁾ Sahat hyvittävät hoitoalueita samana vuonna, jona hakkuu on tapahtunut, ja ovat sahojen maksamat hinnat siis verrattavat joko edellisen tai sitä edellisen vuoden huutokaupparjouksiin.

Valtion sahalaitoksilla ei kuitenkaan ole ollut ainoastaan se vika, että ne sijaitsevat, osittain sangen kaukanakin, sisämaassa, vaan lisäksi se, ettei niistä ainoakaan sijaitse Pohjois-Suomessa, missä kuitenkin valtionmetsäin valtavin pääosa on. Kuinka tarpeellinen sahalaitos olisi siellä, selviää silmäillessä alla olevaa tilastoa yleishuutokauppojen tuloksista 4 pohjoisesta tarkastuspiiristä:

	Kaupattu sahapuuluku	Tarjouksia ei tehty	Tarjoukset hyljättiin	Tarjoukset voi- tiin hyväksyä
v. 1914	2,014,506 kpl.	12,7 %	52,0 %	35,3 %
„ 1915	1,823,971 „	14,1 „	38,3 „	47,6 „
„ 1916	1,746,508 „	11,0 „	52,2 „	36,8 „
„ 1917	1,883,918 „	38,0 „	26,3 „	35,7 „
„ 1918	2,443,451 „	38,5 „	28,9 „	32,6 „
„ 1919, VIII	2,087,615 „	46,3 „	40,0 „	13,7 „
„ 1919, XI	2,465,515 „	35,8 „	53,0 „	11,2 „
„ 1920	2,408,908 „	35,9 „	47,6 „	16,5 „

Ajatus valtion sahalaitoksen perustamisesta Pohjanlahden pohjoisosan rannikolle on oikeastaan jo vanha, mutta se jäi toteuttamatta silloin, kuin aika oli suotuisin, nim. ennen sotaa, jolloin toivottiin konsessioiden avulla voitavan edistää yksityistä yritteliäisyyttä siihen määrään, että yksityisliikkeet keskenään kilpailen kohottaisivat hintoja. Konsessiopolitiikan ajauduttua karille on ajatus tällaisen sahalaitoksen perustamisesta nyttemmin maatalousministeriön aloitteesta toteutumassa, mutta valitettavasti nyt epäedullisemmissä oloissa kuin 10-kunta vuotta sitten, jolloin vielä olisi ollut helppo saada suotuisia tehdaspaikkoja ja kaikenlaiset perustamiskustannukset olisivat olleet aivan toisia kuin nyt.

Sellaisilla seuduilla, missä valtiolla on laajat metsäalueet ja puiden menekki on huononlainen, on oman sahalaitoksen perustaminen epäilemättä ainoa tehokas keino tyydyttävien hintojen saavuttamiseksi sekä sitä puolustettavampi sellainen, jos siten samalla voidaan ulkomaalaisen kilpailun tarve valtionmetsän myynnissä tehdä tarpeettomaksi.¹⁾

Valtion osakeosuus puunjalostusyhtiöissä.

Nykyaikainen puunjalostusteollisuushan ei kuitenkaan käsitä ainoastaan sahatusteollisuutta vaan lisäksi laatikko-, selluloosa-, pa-

¹⁾ Oulun huutokaupoissa ovat ruotsinmaalaiset liikkeet v. 1910—1920 ostaneet keskimäärin 10,11 % koko kaupatusta sahapuumäärästä, vaihdellen tämä osuus eri vuosina 2,73—20,53 %.

peri-, tisaus- y. m. teollisuutta, jotka käyttävät varsinkin pientä puuta ja joiden merkitys on yhä kasvamaan päin. Jos kohta valtio kaikesta päättäen pystyy menestyksellä harjoittamaan sahaus- ja muuta yksinkertaisempaa puunjalostusteollisuutta, puutuu kuitenkin vielä kokemusta monimutkaisemman puunjalostusteollisuuden alalta ja voidaan niin ollen syystäkin asettaa kyseenalaiseksi, eikö olisi uskallettua valtion ryhtyä harjoittamaan suurehkosuuntaista esim. paperi- y. m. s. teollisuutta, joka vaatii hyvin kalliita laitteita, erittäin tarkkaa työnjohtoa ja kehittyneitä työnjakoa. Toiselta puolen on pienenpuun jalostuslaitos suuren metsän omistajalle varmaan yhtä tärkeä kuin sahaustoiminta järeämmän puun menekin turvaamiseksi. Eräänlaisena välittävänä ratkaisumuotona tällöin saattaa olla osake-enemmistön hankkiminen valtiolle monipuolista puunjalostusteollisuutta harjoittavissa yhtiöissä — edellytettynä tietysti, että niitä edelleenkin valtion mukaan tultua tarmokkaasti hoidetaan yhtiöinä samanlaisten periaatteiden mukaan kuin ennenkin, mutta tehokkaassa yhteistoiminnassa valtion metsätalouseliikkeen kanssa. Siten oli valtion metsätalouden kannalta esim. Gutzeit- ja Tornator-yhtiöiden osake-enemmistön osto sekä puolustettavissa että suositeltava. Mainittua yhteistoimintaa ei kuitenkaan, ainakaan vähemmällä kuin että valtio ostaa kaikki osakkeet, ole helppo saada niin tehokkaaksi, etteikö olisi suotavampaa valtion välittömästi harjoittaa pienenkin puun jalostamista, ainakin vähemmän monimutkaista, mikäli kokemus osoittaa valtion sellaiseen pystyvän, jotapaitsi osake-enemmistöjen jatkuva hankkiminen tulisi valtiolle liian kalliiksi. Lopullinen päämääri ei saata olla osakeosuus tai edes osake-enemmistö yksityisliikkeissä, vaan valtion oma puunjalostusteollisuus.

Edellisestä selviää, että puunjalostusteollisuuden ja varsinkin hankintatoiminnan harjoittaminen on valtiolle loogillinen välttämättömyys, kun valtio kerran omistaa niin laajoja ja yhtäjaksoisia metsiä kuin Suomen valtio. Laajojen metsäalueiden omistaminenhan, ilman että niillä harjoitettaisiin tuottavaa metsätaloutta, ei saata olla oikeutettua, ja tuottavan metsätalouden harjoittaminen taas niin laajoilla alueilla pelkän kannolta myynnin varassa on käytännöllinen mahdottomuus. Kannoltamyynnin menestyksellinen harjoittaminenhan edellyttää välttämättömyydellä, että voidaan myytävät puuerät asiallisesti hinnoittaa ja se taas ei ole hevin mahdollista, ellei metsänomistaja samalla ole puunjalostajana ja ulkomaalle viejänä alituisesti selvillä puutavarojen hintain vaihteluista mailman markkinoilla ynnä oman koke-

muksen nojalla jalostus-, kuljetus-, hakkuu- y. m. kustannuksista eri osissa maata. Ja vaikkapa hintasuhteistakin oltaisiin selvillä, olisi valtio liiaksi ostajain käsissä, ellei valtio hankintatoiminnallaan voisi hankkia koti- ja ulkomaalaista menekkiä sellaiselle pienemmälle puulle sekä sahaustoiminnallaan sellaiselle järeämmälle, josta pystymetsänostajat eivät tarjoo tyydyttävää hintaa.

Valtion edellytykset harjoittaa liiketoimintaa.

Viime aikoina on valtion kykenemättömyys liikkeenharjoittajaksi eräillä tahoilla tullut melkein sananparreksi, ja lienee niin ollen paikallaan kosketella sitäkin kysymystä.

Aivan teoreettisesti katsottuna on valtiolla epäilemättä yhtä hyviä edellytyksiä liikkeen harjoittamiseen kuin esim. moniosakaisella yhtiöllä. Eiväthän yhtiönkään osakkaat yleensä ota aktiivisesti osaa liikkeen hoitoon, vaan heidän toimintansa supistuu pääasiallisesti hallintoneuvoston tahikka johtokunnan valitsemiseen, joka puolestaan ottaa toimeenpanevan johtajan ja tämä, osittain yksin osittain yhdessä johtokunnan kanssa, liikkeen muut virkailijat. Tällaista järjestelmää ei ole valtionkaan vaikea jäljitellä, vieläpä jotenkin pitkälle sovelluttaa sitä tavalliseen hallintojärjestelmään. Esim. metsähallinnon uudistamista koskevassa asetusehdotuksessa on metsähallituksen valtionmetsäin jaosto tuollaisena, valtion asettamana, johtokunnantapaisena hallintoneuvostona, jonka yksi jäsen, liikeosaston päällikkö, on toimeenpanevan johtajan asemassa liikealalla ja ovat liikkeen eri alaosastojen johtajat hänen alaisiaan sekä hänen jaoston nimitettäväksi ehdottamiaan.

Liiketoiminnan menestymiselle on tärkeitä, että liikkeen virkailijat ovat siksi hyvin palkattuja, että todella kyvykkäitä henkilöitä voidaan saada, sekä että palkka järjestyy miestä myöten, mutta että virkailija voidaan milloin tahansa, muutaman kuukauden irtisanomisella, erottaa, ellei hän ole vastannut toiveita. Kaikki tämä voidaan luonnollisesti järjestää valtionkin liikkeen palveluksessa oleviin virkailijoihin nähden; ei edes tantiemijärjestelmä ole suinkaan mahdoton sovelluttaa valtion sopimuspalkkaisiin virkailijoihin. — Erikoisena etuna valtion liiketoiminnalle on, että valtio nauttii suurempaa luottoa kuin yksityinen yhtiö, jotenka valtion liike ei helposti voi joutua taloudelliseen ahdinkoon.

Tältä kannalta ei siis ole esteitä olemassa valtion liiketoiminnalle. Sen sijaan on kyllä toisenlaisia vaikeuksia paljonkin.

Erinomaisen suurena vaikeutena on ensiksikin valtion hyvin detaljoitu, vuosittain lakina julkaistava rahasääntö. Varsinkin aikoina sellaisina, kuin nykyiset ovat olleet, on täydellinen mahdottomuus puoli vuotta aikaisemmin tai enemmän arvata kaikki konjuktuurit niin tarkoin, että voisi laatia sellaista täsmällistä tulo- ja menoarviota, joka, kuten metsähallinnon, jakautuu kymmenille momenteille ja alamomenteille, ja joka todella — liikkeen tarkoituksenmukaiselle hoidolle väkivaltaa tekemättä — voisi pitää paikkaansa. Konjuktuurithan saattavat muutamissa kuukausissa muuttua, markan kurssi on voinut kuukauden sisään vaihdella yli 50 %:lla j. n. e. Mainittakoon vain esimerkkinä, että metsähallitus laatiessaan kevättalvesta v. 1919 tulo- ja menoarviota viimeksikuluneelle vuodelle, arvioi tulot valtion metsätaloudesta 56 ½ miljoonaksi markaksi; hallitus laatiessaan asiasta eduskunnalle esityksen saattoi jo arvioida tulot 65 miljoonaksi; kun eduskunta käsitteli tulo- ja menoarviota, olivat konjuktuurit jo parantuneet niin paljon, että eduskunta saamiensa tietojen nojalla saattoi tulot arvioida 95 miljoonaksi; kun vuoden lisämenoarvio vuoden lopulla joutui eduskunnan käsiteltäväksi saattoi rahaministeri ilmoittaa tulot ainakin 112 miljoonaksi, mutta vuoden viimeisinä päivinä tehtiin vielä joukko suuria kauppoja, joista oli seurauksena, että eduskunnan laatima tuloarvio tuli kaikkiaan ylitetyksi 41 miljoonalla markalla. Tulojakaan ei sentään voida aikaansaada ilman kustannuksia ja siten luonnollisesti ei alkuaan laadittu menoarviokaan saattanut pitää paikkaansa, vaan tarvittiin lisämäärärahoja 17 ½ miljoonaa markkaa.

Välttämätöntä olisi, että kaikki liiketoiminnasta aiheutuneet menoerät valtion rahasäännössä tehtäisiin ainakin arviomäärärahoiksi, joita liikettä harjoittava laitos valtioneuvoston myönnytysellä saa ylittää, eikä kuten nyt on laita, jolloin esim. sahailaitosten määrärahat sekä liiketoiminnan laadusta ja laajuudesta niin riippuvainen määräraha kuin määräraha matkustuksia varten ovat olleet kiinteitä määrärahoja, joita ei ole lupa eduskunnan suostumuksetta ylittää. Hallitusmuodon ja vahvistetun rahasäännön määräyksien puustavillisesta noudattamisesta saattaisi valtiolle koitua aivan arvaamattoman suuria vahinkoja. Koska eduskunta ei ole kautta vuoden koolla eikä sitä voitane milloin tahansa vaivata lisämäärärahojen pyynnöllä, mutta toiselta puo-

¹⁾ Vuoteen 1917 oli metsähallinnon koko varsinaisen liiketoimintaan varattu määräraha yhdelle ainoalle momentille merkitty, mikä tarjosi melkoisen liikuntavapauden; vasta 1918 alkaen on liiketoiminnan valtiolle edullinen hoito määrärahan jakamisen vuoksi lukuisille eri momenteille vaikeutunut erittäin suurena määränä.

leita aina täytyy ottaa lukuun sekin mahdollisuus, ettei eduskunta perästäpäin, jo käytettyä määrärahaa käsitellessään, sitä haluaisikaan myöntää, niin tällainen liiketoiminnan budjetin momentteihin kahlehtiminen jo semmoisenaan, mitä ratkaisevimmin rajoittamalla toimintavapautta ja vaikeuttamalla konjektuurien hyväksi käyttämistä, epäilemättä merkitsee valtiolle vuotuisen monimiljoonaisen kokonaistulojen vähennyksen. Monet erinomaiset tilaisuudet menevät nimittäin hukkaan sen johdosta, ettei juuri sillä hetkellä ole tarvittavia varoja myönnettynä, eikä taakeita niiden myöntämisestäkään. Tyydyttävästi valtion liiketoimintaa ei voitane vähemmällä hoitaa, kuin että valtion tulo- ja menoarvioon merkitään ainoastaan nettotulo ja järjestetään liikettä harjoittavalle virastolle tai laitokselle tarpeellinen luotto Suomen Pankissa. Mitään väärinkäytöksiä ei tällaisen järjestelmän tarvitse aiheuttaa, sillä voidaanhan tilien tarkastus järjestää yhtä tehokkaaksi ja muutenkin samanlaiseksi kuin yksityisliikkeissä, jotapaitsi detaljoitu ennakoarvio tuloista ja menoista voidaan valtioneuvostolle ja eduskunnalle laatia sekä yleiseksi toimintaohjelmaksi asianomaiselle virastolle tai laitokselle, kunhan sitä vaan ei vahvisteta vuosittain lakina tai edes asetuksena noudatettavaksi. Tällaisesta olisi lisäksi se etu, etteivät valtion hallintomenot näennäisesti paisuisi niin luonnottomasti, kuin nyt on laita, jolloin kaikki liikemenotkin tulevat rahasääntöön.

Toinen vaikeus aiheutuu siitä, että valtio ryhtyessään liikkeenharjoittajaksi joutuu etujen ristiriitaan lukuisten muiden liikkeenharjoittajain kanssa. Olkoonpa että valtio voi liiketoiminnassaan olla yhteistoiminnassakin yksityisliikkeiden kanssa, esim. puunjalostustuotteittensa ulkomaalle viennissä, niin toiselta puolelta valtion ja yksityisliikkeiden edut valtion metsätaloudellisessa liiketoiminnassa helposti menevät ristiin; m. m. vaatisi yksityisliikkeiden etu, että valtio pysyisi pelkän kannoltamyynnin varassa sekä lisäksi mieluummin, että valtio myöntäisi mahdollisimman pitkäaikaisia ja muutenkin edullisia konsessioita. Valtion liiketoiminnalla on siitä syystä epäilemättä edelleenkin paljon vastustusta kestettävänä, tullen vastustus ilmenemään, kuten tähänkin asti sanomalehtikirjoituksissa, agitatsiopuheissa y. m., ja on sillä sitä paremmat edellytykset olemassa, kun suuren yleisön käsitykset näistä asioista ovat melkoisen sekavia ja useinkin iskusanojen harhaanjohtamia. Sitäpaitsi valtion liiketoiminnasta jokainen laicuskin katsoo pystyvänsä ja veronmaksajana olevansa oikeutettu lausumaan viisaan sanansa, mikä kaikki tekee valtion liiketoiminnan johdon erittäin raskaaksi; suuri osa liikkeen joh-

tajien ajasta kuluu kaikenlaisten harhaväitteiden ja -päätelmien kumoamiseen, sen sijaan että heidän pitäisi, kuten yksityisliikkeissä on laita, saada jakaantumattomin voimin antautua liikkeen hoitoon.

Läheisessä yhteydessä edellisen kanssa on, että valtion liiketoimintaan nähden sangen yleisesti asetetaan se kohtuuton vaatimus, ettei siinä ainoakaan yritys saisi epäonnistua. Yksityisliikkeissähan sattuu tuon tuostakin epäonnistumisia ilman että niistä paljonkaan puhutaan, mutta jos valtiolta jokukin huomattavampi kauppa, joku hankinta tai muu sellainen epäonnistuu, niin nostetaan sen johdosta helposti maat ja manteret pystyyn. Kaikessa liiketoiminnassakin pitää kuitenkin paikkansa vanha sääntö: Wer keinen Fehlgriff gemacht hat, hat auch keinen Griff gemacht, s. o. jos jotakin tahdotaan yrittää, on myös erehdykset ja vahingotkin kestettävä. Talouden liikemäisen hoidon onnistuminen vaatii rohkeita otteita, jolloin onnistumisten ohella epäonnistumisetkaan eivät ole vältettävissä. Yksityiset epäonnistumistapaukset eivät kuitenkaan liikkeen tulosta määrää — mutta sen sijaan ne kyllä „valaisevina esimerkkeinä” valtion muka kyyttömyydestä harjoittaa liiketoimintaa tarjoavat taktillisesti erinomaisen kiitollisen keinon valtion liiketoiminnan vastustamiseen.

Vihdoin epäilemättä valtion virastojen yleinen byrokraatillinen järjestelmä painaa osaltaan raskaan leimansa valtion liiketoimintaankin. Muun muassa liikepuolen virkailijoiden välttämättömyydellä huomattavasti korkeammaksi asetettava palkkaus on alituisena silmätikkuna lukuissille muille, vakinaisille virkamiehille, jotka eivät tahdo ottaa huomioon näiden palkkiovirkailijoiden epävarmempaa asemaa sekä monin verroin rasittavampaa, repivämpää työtä, yhtä vähän kuin sitäkään, että palkkasuhteetkin ovat, varsinkin liikealalla, kysynnän ja tarjonnan lain alaisia. Kestänee myöskin, ennenkuin valtion liikettäharjoittavissa virastoissa voidaan aikaansaada yhtä kiinteä solidarisuus virkailijoiden välillä kuin yksityisliikkeissä. Käsitys liikesalaisuudesta on virkakuntiin tuskin riittävästi juurtunut eikä ennenaikaisia tai muiden, liikettä suorastaan vahingoittavienkaan tietojen antamista aina pidetä edes minään hairahduksena.

Nämät vaikeudet, ja niihin voisi vielä lisätä muitakin, ovat itse asiassa yhteensä siksi vakavia, joskaan ei suinkaan korjaamattomia, että valtion liiketoiminnan edelleen kehittämisessä on vain hyvin harkiten eteenpäin kuljettava. Väärin olisi kuitenkin peljättyä vastuksistakaan, sisäisistä ja ulkonaisista, vaan on valtion metsätalouseliikkeen alalla epäilemättä syytä mennä johdon-

mukaisesti, varovasti mutta varmasti, saavutettuun kokemukseen nojautuen, eteenpäin, kaikkia varmoilta näyttäviä edistysmahdollisuuksia valppaasti hyväksi käyttäen ja sikäli kuin kulloinkin liikkeeseen voidaan kiinnittää täysin kykeneviä henkilöitä.

Jos edellisen perusteella olisi vastattava kysymykseen, kuinka pitkälle on valtion metsätaloudellisessa liiketoiminnassa mentävä, niin käsittääkseni seuraavat seikat määräävät minimirajan:

1. Valtion tulee harjoittaa hankintaa, puunjalostusta sekä ulkomaalle vientiä sellaisessa laajuudessa, että valtio siten saa käytettäväkseen riittävät käytännölliset perusteet voidakseen pystymetsänmyynnin kehittää täysin tarkoituksenmukaiselle kannalle.

2. Valtion tulee hankintaa, jalostusta ja eksporttia harjoittaa siksi suuressa mittakaavassa, ettei valtio oman metsänsä kannoltamyyntien hintamuodostuksessa ole kokonaan riippuvainen ostajista, vaan voi itse ratkaisevasti vaikuttaa hintamuodostukseen.

3. Valtion tulee pystymetsän myynnin ohella harjoittaa siksi paljon hankintaa ja puunjalostusta, että valtio kehittämällä tarpeen mukaan edullisinta toimintamuotoa voi kulloinkin vallitsevasta konjunktuurista hyötyä.

Onko mentävä tästä edemmäksi, on ymmärtääkseni kysymys, jolla ei toistaiseksi ole käytännöllistä merkitystä.

Yleisen hintatason alenemisen vaikutus valtion metsätaloustuloihin.

Kirjoituksen alussa esitetyt numerosarjat herättävät itsestään kysymyksen, onko valtion metsätaloustulojen kohoaminen välitön seuraus Suomen markan arvon alenemisesta sekä hintatason yleisestä kohoamisesta ja onko niin ollen, markan kurssin parantuessa ja hintatason aletessa, odotettavissa metsätaloustulojenkin vähenemistä yhtä jyrkässä suhteessa.

Kaiken edellisen nojalla sellainen ei tunnu todenmukaiselta.

Siitä ei tosin saata olla epäilystäkään, että rahan huono ostokyky on aivan ratkaisevasti vaikuttanut metsätaloustulojen lisääntymiseen. Mutta yksistään sen varassa ne eivät suinkaan ole kasvaneet, sillä siinä tapauksessa olisi nousu varmaan ollut paljon loivempi. On siinä suhteessa muistettava, että valtionmetsät yleensä sijaitsevat varsin epäedullisesti ja että etenkin talvella 1918—1919, mutta vielä talvella 1919—1920 oli elintarve- y. m. vaikeuksien takia hyvin vaikeata, osittain aivan mahdotontakin toimittaa hakkuita kaukaisemmillä seuduilla, ja mikäli niitä toimi-

tettiin, nielivät työkustannukset aivan valtaisen osan ostajan bruttotuloista; vielä talvella 1919—1920:kään ei kannattanut hakkuuta lainkaan toimeenpanna useilla sellaisilla etäisemmillä seuduilla, mistä ennen sotaa hyvin kannatti puita ottaa. Metsän arvon nousu on siitä syystä, suurin piirtein epäedullisesti, osittain hyvinkin epäedullisesti sijaitsevilla valtionmetsissä ollut paljon pienempi kuin lähempänä liikeväyliä olevissa yksityismetsissä, laajoilla alueilla vieläpä aivan olematonkin tai peräti negatiivinen. Jo edellä on lisäksi mainittu, että takavuosien konsessiokaupat ovat vaikuttaneet tavattomana jarruna tyydyttävien hintojen saamiseen, jotapaitsi kaikkikin aikaisemmat kaupat ovat osaltaan hidastuttaneet tulojen kohoamista, varsinkin mikäli myydyille puuerille on myönnetty otto- ja maksuajan pidennyksiä, aina vuoteen 1919 solmituissa kaupoissa kun koko kauppahinta suoritetaan vasta hakkuun ja luovutuksen tapahduttua. Että näistä seikoista huolimatta tulot valtion pystymetsänmyynneistä on saatu kohoamaan suunnilleen samassa suhteessa, kuin rahan arvo on alentunut, on epäilemättä seuraus johdonmukaisesta liikepolitiikasta. Samaa on erikoisesti myös sanottava valtion sahaustoiminnasta. Sahoilla on yhtämittaisesti toimeenpantu parannuksia ja sahatavaran ulkomaalle myynti on saatu vakavammalle kannalle. Niinikään on niinhyvin sahojen kuin metsähallinnon muussakin hankintatoiminnassa toimeenpantu parannuksia.

Hintatason lähestyvä aleneminen tulee tietenkin osaltaan vaikuttamaan valtion metsätaloustuloihin. Edellä sanotusta kuitenkin selviää, ettei ainakaan nettotuloissa voine olla odotettavissa samanlaista laskua kuin nyt on ollut nousua, sillä laskua tulevat hidastuttamaan kaikki ne seikat, jotka nyt ovat nousua jouduttaneet — yleensä parannukset valtion liiketoiminnan alalla — ja osittain myös samanlaiset seikat, jotka ovat nousua jarruttaneet nim. edullisten konjunktuurien aikana toimitetut korkeahintaiset pystymetsänmyynnit, joiden kauppahinnasta toinen puoli eräännyy maksettavaksi vasta hakkuun tapahduttua. Puutavaran hintain lasku mailman markkinoilla sitäpaitsi tuskin tulee olemaan niin huomattava kuin useimpien muiden tavaralaatujen, sillä puutavaran kysyntä on täysin normaalisissakin oloissa ollut tarjontaa suurempi, josta jo vuosikymmenien ajan on ollut seurauksena puutavaran jo ylempänä mainittu jatkuva, vuotuisesti 1—3 %:nen hintain nousu. Nyt sodan jälkeen suhde kysynnän ja tarjonnan välillä ei suinkaan voine toiseksi muuttua, sillä joskin erinäiset maat (Saksa, Tšekkoslovakia, Puola y. m.) ovat kireiden rahalojensa takia pakotettuja realisoimaan tähän asti säästettyjä tai

hoidettuja metsiään, niin toiselta puolelta puutavaran vientiä Venäjältä, varsinkaan jalostetun, ei lähiaikoina voitane kehittää liikimainkaan ennen-sotaiseen määräänsä, ja puutavaraa tarvitaan runsaasti m. m. sodan aikana hävitettyjen alueiden uudelleen rakentamiseen, joka työ toistaiseksi tuskin on edes alkanutkaan. — Mitä tarkoituksenmukaisemmaksi metsähallinnon liiketoiminta saadaan kehitetyksi sekä mitä nopeammin koko metsähallinnon suunniteltu uudistus toteutetuksi, sitä vähemmän tulee lähenevä laskusuunta, joka sitäpaitsi tuo mukanaan myös vähenevät työpalkat ynnä muut vähenevät menot, vaikuttamaan epäedullisesti valtion metsätalouden tulokseen.

Edellä sanottu kuitenkin pitää paikkansa vain m. m. sillä edellytyksellä, ettei puutavaran vientiä vaikeuteta tai suorastaan tehdä mahdottomaksi korkeilla tulli- ja vientimaksuilla.

Vientitullit ja vientimaksut.

Nykyään voimassa olevat vientimaksut saattoivat olla puolustettavissa väliaikaisena toimenpiteenä valtion raha-asiaiden parantamiseksi, sillä sahoilla, paperitehtailta ja puutavaraliikkeillä oli viime vuoden alussa suuret varastot niinhyvin valmista tavaraa kuin raaka-aineita, jotka olivat hankitut sota-ajan suhteellisesti edullisiin hintoihin. Mutta sikäli kuin työpalkat, varsinkin Pohjois-Suomessa, yhä ovat nousseet, rautatierahteja korotetaan, rahallinen asema kiristyy ja ostohalu ulkomailla on laimea, tulevat tällaiset vientimaksut erinomaisen rasittaviksi metsätaloudelle ja puunjalostusteollisuudelle. Sanottu koskee sekä valmiiksi sahatun tavaran että erinomattainkin myös raakapuun verotusta. Jalostamattoman puutavaran vientitullit ja vientimaksut ovatkin, nykyään aivan kohtuuttoman korkeita ei ainoastaan absoluuttisesti vaan myös verrattuna jalostetun tavaran verotukseen, mikä näkyy seuraavista luvuista, jotka osoittavat tulli- ynnä vientimaksun suuruutta %:ssa tavaran arvosta:

sahattu tavara	noin 5 %
sahatukit	„ 25 „
propsi- ja paperipuut	„ 20 „
halot	„ 30 „

Kun maksut nousevat tällaisiin määriin, tehden m. m. keskimääräisille Pohjois-Suomen valtionmetsistä myydyille sahapuille noin Smk. 15: — rungolta, niin ei tarvitse pitkälle edetä pääkulkuväyliltä sivuille saavuttaakseen sen rajan, josta alkaen määrätynlaatuista puuta ei enää kannata vientiä varten ostaa. Ne

seudut tulevat siten monopolisoiduiksi kotimaisen teollisuuden tarpeeksi, mikä ehkä saattaisi olla paikallaan, jos tämä teollisuus edes suunnilleenkaan pystyisi sieltä liikenevää raakatavaramäärää jalostamaan. Mutta hakkausmäärän nykyiselläänkin ollen jää, kuten edellä on selvitetty, vuosittain valtaiset määrät sahapuitakin myymättä, puhumattakaan propsi- ja hiomopuista, joille varsinkin aikaisempien konsessiomyyntien takia Pohjois-Suomen valtionmetsistä on ollut aivan rajoitettu menekki. Jos raakapuun vientiä rasietaan nykyisillä korkeilla vientimaksuilla, tulee seurauksena olemaan vain se, ettei valtio saa tyydyttävää hintaa puistaan, joita yhä enemmän jää keloutumaan metsään, eikä mainittavia tullitulojakaan, jotavastoin jos tulli- ja vientimaksuja alennettaisiin kohtuullisiksi, puita voitaisiin suuressa määrin myydä edullisempiin hintoihin ja tullituloja varmaankin tulisi runsaasti — vietiinhän vuosina ennen sotaa (1912—1914) sahatukkeja y. m. s. vuosittain 461,327—573,551 m³, mäntyprospia 1,081,643—1,818,387 m³ sekä paperi- ja hiomopuuta 239,998—508,839 m³. Raakapuun viennin estämisestä liika korkealla verotuksella voi lisäksi olla seurauksena, että kaiken markkinan tällaiselle tavaralle valloittavat Liettua, Puola y. m., jotka varmaan tulevat lisäämään raakapuun vientiään eikä Suomen ole niinkään helppoa sitten enää päästä mukaan, edes vaikka vientiä helpotettaisiin poistamalla kaikki maksut. Valtiotalouden etu — katsottiinpa asiaa tullitulojen tai metsätulojen kannalta — vaatii siis raakapuun tulli- ja vientimaksujen vallan huomattavaa alentamista.

Rautatierahtien kohoaminen.

Sangen tuntuvasti ovat valtion metsätaloustuloja myöskin korotetut rautatierahtit sekä välittömästi että välillisesti omiaan vähentämään.

Rahtien korotuksen vaikutus tuntuu erittäinkin valtion sahausliikkeessä, sahat kun ovat sisämaasahoja. Rahtien kohoaminen standerttia kohti selviää seuraavasta:

	Matka km.	Tavara- luokka	R a h t i		Rahdin korotus	
			v. 1920	v. 1921	absoluuttis.	%:ssa
Kevätniemi—Kotka	587	5	213: 60	266: 40	52: 80	24,70
„ „	„	6	187: 20	234: —	46: 80	25,00
Sukeva—Kotka	448	5	175: 80	219: 60	43: 80	25,90
„ „	„	6	149: 40	187: 20	37: 80	25,80
Siuro—Rauma	118	5	82: 20	102: 60	20: 40	24,80
„ „	„	6	60: 60	75: 60	15: —	24,75

Tähän tulevat lisäksi koronneet asema- ja haararatamaksut. — Yhdessä korkeiden tulli- ja vientimaksujen kanssa tulee tämä korotus sangen tuntuvasti rasittamaan varsinkin niiden molempien sahojen taloutta, jotka ovat kauimpana sisämaassa.

Vielä paljon tuntuvammin vaikuttaa rautatierahtien korotus valtion halkoliikkeeseen. Esimerkkinä mainittakoon seuraavat luvut, jotka osoittavat, minkä verran halkojen rahti syleltä Helsingin valtionlaitoksiin tulee kallistumaan:

	Koivuhalat			Hävuhalat		
	v. 1920	v. 1921	lisäys	v. 1920	v. 1921	lisäys
Hyvinkää—Helsinki	16: 38	27: 36	10: 98	13: 14	21: 84	8: 70
Hämeenlinna—Helsinki	22: 80	37: 85	15: 05	18: 18	30: 18	12: —
Tali—Helsinki	45: 90	76: 20	30: 30	36: 72	60: 95	24: 23

Kun Helsinkiin esim. Talin asemalta tänä keväänä tulee kuljetettavaksi n. 10,000 m³, tekee rahdin aiheuttama korotus yksistään tälle halkomäärälle yli 60,000 markkaa. Erikoisesti tulee tämä aiheuttamaan myös sen, ettei halkoja voida Helsinkiin tuoda kaikilta niiltä seuduilta, mistä on ollut tarkoitus, jotenka metsähallitus ei pysty kaikille valtionlaitoksille halkoja hankkimaan, kuten tarkoitus on ollut.

Välillisesti tulee rahtien korotuksesta olemaan seurauksena, että tulot myöskin pystymetsänmyynnistä tulevat alenemaan, koska ostajien luonnollisesti täytyy ottaa rahdin korotus hintaa laskiessaan huomioon. Tähän tulee lisäksi, että tästä vuodesta alkaen tullaan leimaverona kantamaan maksua kuorimattomina uitetuista puista: jokaisesta sahatukista 10 penniä, propi- ja hiomopuukuutiometristä 50 penniä sekä haloista 25 penniä kuutiometrilta. Metsähallinto on luonnollisesti vapaa tästä verotuksesta, koska valtion laitokset eivät maksa leimaveroa, mutta sen sijaan tämä verotus on omiaan vähentämään pystymetsän hintaa.

Kaikki nämä verotukset ja lisäkulut — vientitulit, vientimaksut, korotetut rautatierahdit sekä kuorimattomien puiden uittovero — vaikuttavat yhteensä valtion metsätaloustuloihin vielä epäedullisemmin kuin laskusuunta sellaisenaan. Paitsi välittömästi vaikuttavat ne niin sanoakseni psykologisesti lisäämällä epävarmuuden tunnetta. Ostaja ei voi tehdä varmoja laskelmia, kun hän ei tiedä, mitä arvaamattomia lisämenoja hänelle kaupasta saattaa aiheutua. Niinpä kaikkia kauppoja ruotsinmaalaisien kanssa on vaikeuttanut se seikka, että vientitulleja v. 1919 huomattavasti korotettiin ja v. 1920 asetettiin vallan uutena verona vientitulleja vielä tuntuvasti korkeampi vientimaksu. Eihän

ostaja voi tietää, mitä uusia maksuja valtio, siis tässä tapauksessa myyjä, tulee seuraavina vuosina ehkä asettamaan. V. 1921 tulikin uutena verona jo ylempänä mainittu, leimaverona kannettava lauttausmaksu, jonka määrä tosin ei ole suuri, mutta ostajallehan on epätietoista, mihinkä määrään se ehkä korotetaan v. 1922. Samaten ovat rautatierahdit etukäteen arvaamattomia. Tällainen suuri epävarmuus kaikkien muiden epävarmojen tekijöiden — markan kurssi, työpalkat, ulkomaiden ostokyky y. m. — lisäksi, vaikeuttaa tuntuvasti tyydyttävien tulosten saavuttamista valtion metsätaloudellisesta liiketoiminnasta.

Valtion metsätalous ei ole pelkkää tavallista liiketoimintaa.

On ylempänä esitetyn mukaan välttämätöntä, että valtion metsätaloutta kokonaisuudessaan harjoitetaan liikemäisesti. Mutta samalla on muistettava, että valtion metsätalouseliike on monessa suhteessa arkaluontoisempaa kuin tavallinen yksityinen liiketoiminta. Valtavasti suurimpana metsänomistajana voi valtio sangen tuntuvasti vaikuttaa maan puunjalostusteollisuuden kehitysmahdollisuuksiin. Metsänmyynneillään voi valtio paljon vaikuttaa myöskin puutavaroiden yleisiin hintasuhteisiin maassa. Kuta kehittyneempi valtion oma hankintatoiminta ja puunjalostusteollisuus on, sitä ratkaisevampi saattaa tämä vaikutus olla ja yhäkin suurempi valtion omistaessa suuria puunjalostuslaitoksia tai sen ollessa pääosakkaana myöskin puunjalostusyhtiöissä. Valtion metsätalouden suunnittelussa olisi niin ollen väärin pitää silmällä ainoastaan valtion oman liiketoiminnan puhdasta rahatuottoa, vaan on kussakin yksityistapauksessa erikseen tunnollisesti punnittava myöskin ne seuraukset, jotka valtion metsäliikepolitiikasta kulloinkin saattavat olla maan teollisuudelle ja maan taloudelle yleensä.

Mutta valtion metsäliikepolitiikan seuraukset ulottuvat muuallekin. Valtion metsissä ahertelee valtaisa joukko työläisiä hakkuu-, vedätys-, uitto- y. m. töissä. Ei ainoastaan valtionmaan omien asukkaiden toimeentulo riipu näiden metsien välittömästi ja välillisesti tarjoamasta työansioista, vaan ympäristönkin asujainten, vieläpä osittain melkoisen etäistenkin. Valtion suuret metsänmyynnit vaikuttavat hyvinkin tuntuvasti niiden monilukuisten perheiden talouteen, jotka saavat metsätoista osan tai pääasiallisimmankin elatuksensa. Niitäkään ei saa jättää huomioonottamatta.

Vihdoin on muistettava, ettei valtionmetsien puuvarastoja ole verrattavissa esim. kivihiili- tai malmivarastoihin, joita käytetään hyväksi, niinkauan kuin tavaraa riittää, ja kun kaikki käyttökelpoinen tavara niistä on otettu talteen, lopetetaan liike. Kaikki sellaiset vaatimukset kuin esim., että valtion arvopuuvarasto olisi 12 vuodessa realisoitava, ovat lievimminkin sanoen merkittävät kevytmielisiksi. Metsiä on sillä tavalla hyväksi käytettävä, että ne jatkuvasti tuottavat tuloja, ja, mikäli mahdollista yhä karttuvassa määrässä. Jokaisen metsänhakkauksen tulisi samalla olla metsänhoitoa. Ajoittainen liikahakkauksin saattaa, varsinkin valtion raha-asioiden ollessa kireitä, olla puollettavissa, jos se voidaan metsänhoidollisesti s. o. tulevaisuutta turvaten toimittaa ja tavaraa saadaan tyydyttävä hinta, mutta suhteellisesti pienikin hakkaus on pahasta, jos sitä kannattavuutta vaaraan panematta ei voida toimittaa metsänhoidon vaatimusten mukaan.

Valtion metsätalous on tosin suuripiirteistä liiketoimintaa, mutta on aina mielessä pidettävä, että se sittenkään ei ole pelkkää liiketoimintaa, varsinkaan sanan jokapäiväisimmässä („affär är affär“) merkityksessä.

Die Staatswaldwirtschaft Finnlands als Geschäftsunternehmen.

Referat.

Nachdem auf Seite 5 das ökonomische Gesamtergebnis der Staatswaldwirtschaft Finnlands in einer Tabelle vorgelegt worden ist (Tulot = Bruttoeinnahmen, Menot = Ausgaben, Säästö = Nettoeinkommen), werden auf Seite 6—8 die Schwierigkeiten besprochen, mit welchen die Staatswaldwirtschaft Finnlands zu kämpfen hat: die ungünstige Lage der Staatswälder vorzugsweise in Nord-Finnland (etwa 80 %) und in den Wasserscheidegebieten sowie, als Folge davon, die wenig ergiebigen Bodenverhältnisse (54,09 % Impedimente und weniger produktiver Waldboden gegen 25,78 % in Privatbesitz); nur die Staatsgüter (vormalige Amtsgüter) sind sehr vorteilhaft und in den fruchtbarsten Gegenden (nur 21,82 % Impedimente und weniger produktiver Waldboden) des Reiches gelegen. Infolgedessen ist auch das ökonomische Resultat der Waldwirtschaft derselben pro ha etwa zehnmal so gut wie das der eigentlichen Staatswälder. Das Areal der ersteren ist aber nur 290,715 ha gegen 12,456,128 ha eigentlichen Staatswald, sodass der letztgenannte in der Staatswaldwirtschaft sehr dominiert.

Der jährliche Hiebssatz (S. 8—10) der eigentlichen Staatswälder ist einschliesslich etwa 3 Millionen Starkholzstämmen zu 3 1/2 Millionen Festmeter festgestellt; pro ha produktiven Waldbodens macht das 0,65 m³ pro Jahr (bezw. 0,72 m³, wenn man die Gutswälder mit in Rechnung zieht). Dazu kommt der Hiebssatz der Wälder (223,104 ha) der neuerworbenen St. Annenfabrik in Suojärvi und des ebenfalls neuerworbenen Petsamo- (Petschenga-) Gebiets. Der Hiebssatz ist eher zu niedrig als zu hoch veranschlagt; der tatsächliche Einschlag (etwa 0,4 m³ pro Jahr und ha) ist aber weit hinter dem festgestellten zurückgeblieben. Die Vergrößerung des jährlichen Holzeinschlages kann aber hauptsächlich nur in dem Masse vorgenommen werden, als das Kleinholz, besonders in Nord-Finnland, Absatz findet; z. Z., variiert der Anteil des jährlichen Holzeinschlages am Kleinholz in den nördlicheren Inspektionsbezirken nur zwischen 31,7 und 8,7 %.

Es ist demgemäss sehr wichtig die Transportverhältnisse (S. 10—12) zu verbessern, vor allem die des Wassertransportes. Um die in den Staatswäldern vorkommenden Bäche und Flüsse flössbar zu machen, sind zwei Ingenieure unter einem Oberingenieur bei der Forstdirektion angestellt. Die Hauptflössereistrassen fallen aber in das Ressort der Direktion der Wege- und Wasserbauten. Die Flösserei auf allen wichtigeren Flössereistrassen ist zwar geregelt, für die Staatswaldwirtschaft wäre es aber hochwichtig, die Flössereiverhältnisse besonders auf den grossen Flüssen Nord-Finnlands in vollständig zeitgemässen Zustand zu bringen. — Wegen des sehr reich verzweigten Netzes der Wasserläufe sind die Landstrassen für die Waldwirtschaft weniger wichtig, dagegen

ist es natürlich für die Staatswaldwirtschaft von grosser Bedeutung bei den Eisenbahnbauten die Interessen dieser Wirtschaft möglichst zu berücksichtigen.

Von den Meliorationsarbeiten der Staatswälder (S. 12—13) ist vor allem die Entwässerung der Moore sehr wichtig. Die erste Kolumne S. 12 gibt inspektionsdistriktweise die ganze Moorfläche der Staatswälder an und die zweite den Prozentsatz derjenigen Moore, welche aufforstungsfähig sind. Seit 1908 arbeitet man zielbewusst auf die Entwässerung der aufforstungsfähigen Moore hin; unter Leitung eines Moorkulturforstmeisters in der Direktion der Forsten sind 4 Forstmeister für diesen Zweck angestellt.

Von den Holzverkaufsmethoden spielt der Kleinverkauf eine ziemlich untergeordnete Rolle (3.9—9.82% der ganzen verkauften Holzmenge). Es werden dabei hauptsächlich kleinere Holzpartien besonders von geringerer Qualität veräussert. Die Hauptrolle spielen dagegen die öffentlichen Holzversteigerungen und die Kontraktverkäufe (S. 14—17). Jährlich werden in Oulu (Uleåborg), Tampere (Tammerfors) und Viipuri (Viborg) grosse Holzversteigerungen abgehalten, seit 1919 zweimal im Jahre. In der Tabelle S. 14—15 wird angegeben: die ganze auf diesen Versteigerungen jährlich gebotene Stammanzahl, der Prozentsatz solcher Holzpartien, die ohne Angebot seitens der Käufer blieben, der Prozentsatz der Angebote, die von der Forstdirektion als zu niedrig nicht angenommen wurden, und der Prozentsatz der angenommenen Angebote. Die erzielten Preise pro Stamm werden in der darauffolgenden Tabelle (S. 15.) angeführt, wobei die mittlere Kolumne die Mittelpreise der nicht angenommenen und die letzte Kolumne diejenigen der angenommenen Angebote enthält. Nach den Versteigerungen wird jährlich eine grosse Menge der übriggebliebenen Partien durch Kontraktverkauf veräussert, z. B. im Jahre 1920 nach der zweiten Versteigerung sogar mehr als auf den beiden Versteigerungen zusammen. Solche Holzpartien, welche sowohl Starkholz als Schleifholz, Brennholz etc. enthalten, werden gewöhnlich auch in Form von Versteigerungen verkauft, nur werden die Angebote brieflich bei der Forstdirektion gemacht.

In den Jahren 1909—1917 wurden Konzessionen (S. 17—19) zu einem Gesamtbetrag von 6.7 Millionen Starkholzstämmen und 4.1 Millionen Kleinholz, vorzugsweise Papierholz, aus den Staatswäldungen bewilligt. Die Erfahrungen von solchen Konzessionen sind aber wenig ermunternd, und seit 1917 sind keine weiteren Konzessionen mehr zu notieren.

Besonders nach dem Jahre 1902 sind Lieferungsverkäufe in immer grösserem Umfange vorgenommen worden. Dabei werden nicht nur die Hiebe, sondern gewöhnlich auch der Transport von der Forstverwaltung selbst bewerkstelligt. Anfangs hatten diese „eigenen Hiebe der Forstverwaltung“ vorzugsweise den Zweck, die Staatseisenbahnen und alsdann auch die übrigen Staatsanstalten mit Brennholz zu versehen; während der Kriegsjahre entwickelten sie sich zu recht grossen Proportionen. In der Tabelle S. 20 wird die Menge des jährlich verkauften fertig gehauenen und meistens nach den Konsumtionsorten transportierten Brennholzes angegeben (Rautateille = Staatseisenbahnen; Muille valtion laitoksille = Andere Staatsanstalten; yksityisille; = Private; yhteensä = zusammen). Die jetzigen Hiebe der Forstverwaltung, die — ausser den Hieben der Sägewerke — auf 250 Hiebsorte bis Rovaniemi im Norden und bis zur Reichsgrenze im Osten zerstreut sind, umfassen 1,227,000 m³ Brennholz, 94,750 m³ Schleifholz, 380,000 Blöcke Sägeholz, 19,650 St. Eisenbahnschwellen, 50,600 St. Birkenholzblöcke usw. Die Hiebe werden vorzugsweise als Durchforstungs-, Vorbereitungs- und Reinigungshiebe vorgenommen. Das Brennholz wird auch

jetzt noch vorzugsweise für den Bedarf des Staates gehauen, das übrige Holz aber wird teils auf öffentlicher Versteigerung, teils kontraktweise, teils im Detail veräussert.

In den Jahren 1905—1909 wurden 3 kleine Sägewerke (S. 22—26) eingerichtet (Siuro, Kevätmiemi-Lieksa, Sukeva); sie sind mit zwei Gattern versehen, dasjenige von Kevätmiemi jedoch seit 1920 mit drei. Auch die Sägewerke wurden ursprünglich für den Bedarf der Staatseisenbahnen eingerichtet, jetzt aber wird der überwiegende Teil der Produktion exportiert. Das meiste ist in englischer Währung verkauft worden, und zwar sind die im Jahre 1920 angenommenen niedrigsten und die erzielten höchsten Fobpreise pro Standard in der ersten Tabelle S. 25 angeführt. Die darauffolgende Tabelle gibt die Verzinsung des im Sägebetrieb angelegten Betriebskapitals an. Wenn man den Sägewerken selbst keinen Gewinn zurechnet, sondern der ganze Gewinn den Revieren als pro stehendes Holz im Walde angerechnet wird, werden die in der Tabelle S. 25 angegebenen Einheitspreise pro engl. Kubikfuss im Walde gewonnen, wogegen die auf den öffentlichen Versteigerungen erzielten Preise pro engl. Kubikfuss in den fraglichen Jahren zwischen Fmk. —:48 und —:80 variierten. — Jetzt wird ein grösseres Sägewerk an der Mündung des Kemi-Flusses gebaut, dessen Notwendigkeit aus der Tabelle S. 26 ohne weiteres erhellt; die Tabelle gibt die Resultate der Versteigerungen in den 4 nördlichen Inspektionsdistrikten an (die Bezeichnungen der Kolumnen sind dieselben wie in der Tabelle S. 14—15).

Im Jahre 1918 übernahm der Staat die Aktienmajorität der grossen Holzveredlungsaktiengesellschaften W. Gutzeit & Co und A. B. Tornator, welche Sägewerke, Zellulosefabriken, Holzschleifereien u. a. besitzen. Der Betrieb wird in derselben Weise wie vorher gehandhabt.

S. 28—33 werden die Voraussetzungen des Staates zu einer erfolgreichen Geschäftstätigkeit erörtert und der Schluss gezogen, dass der Staat wenigstens so viel Lieferungsverkauf, Holzveredlung und Export treiben soll,

dass er die nötigen praktischen Grundlagen für die jeweilige richtige Preisbestimmung des stehend zu verkaufenden Holzes erhält;

dass er bei der Preisbildung des aus den Staatswäldern zu verkaufenden Holzes nicht vollständig von den Käufern abhängig ist; und

dass er je nach den obwaltenden Konjunkturen immer den vorteilhaftesten Zweig seiner Geschäftstätigkeit entwickeln oder m. a. W. die Konjunkturen voll ausnützen kann.

In den darauffolgenden Kapiteln werden behandelt S. 33—35 der Einfluss des sinkenden Preisniveaus auf die Staatswaldwirtschaft, S. 35—35 der Einfluss der neuesten Zollpolitik und S. 36—37 der Einfluss der neuesten Eisenbahntarifpolitik. Im letzten Kapitel S. 38—39 werden einige allgemeine Reflexionen über die Geschäftstätigkeit des Staates verglichen mit derjenigen privater Unternehmen angestellt.

